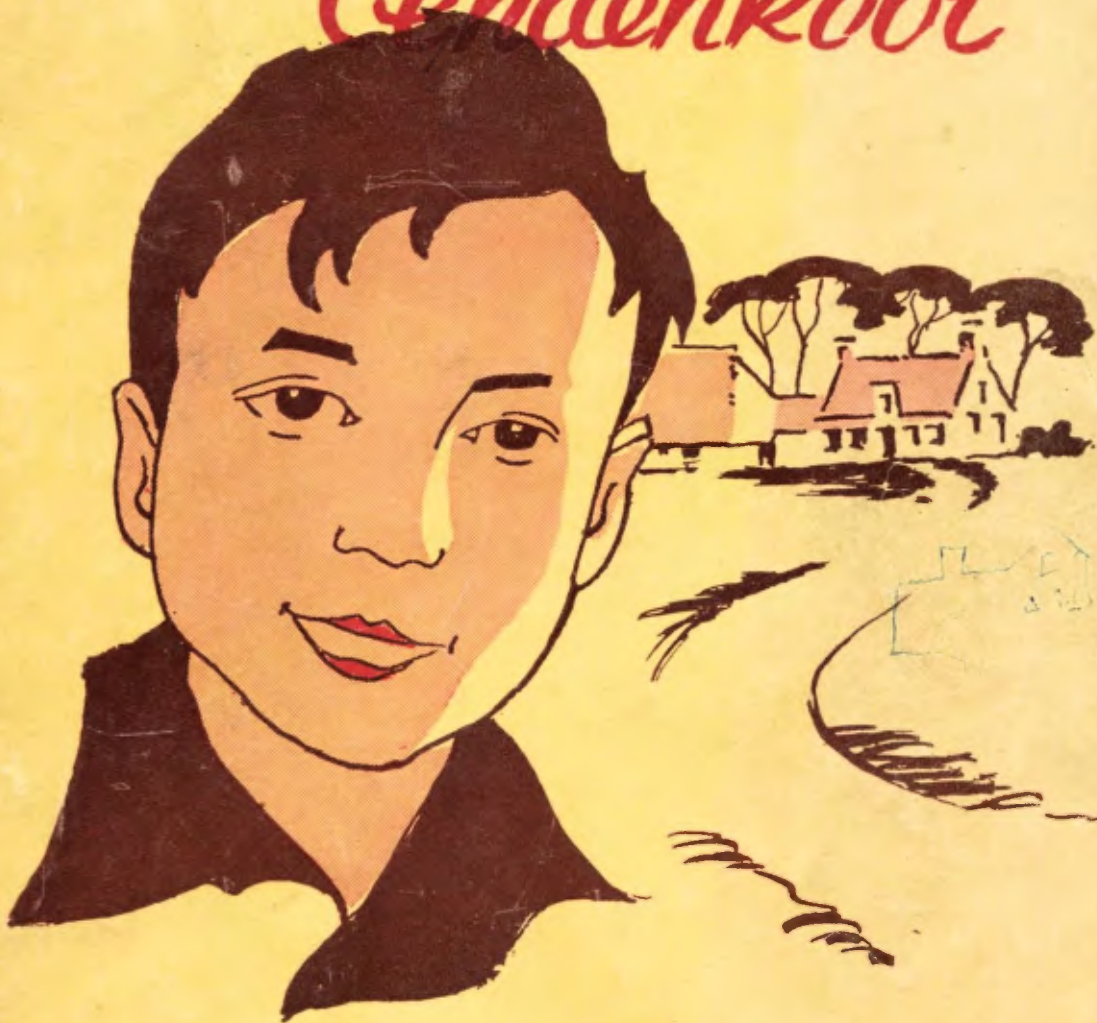

De Schat van de Eendenkooi

door
Bas den Oudsten

DE SCHAT
VAN DE
EENDENKOOI

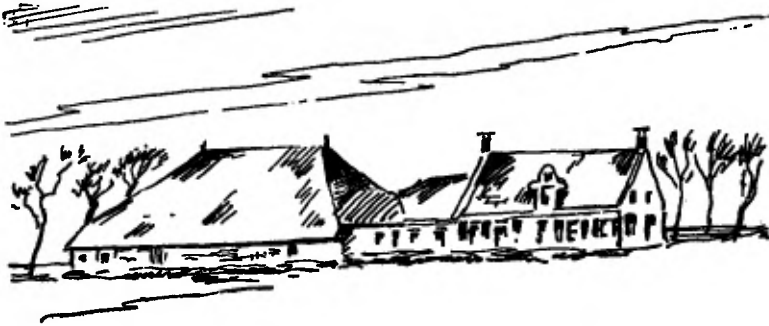
BAS DEN OUDSTEN

DE SCHAT
VAN DE
EENDENKOOI

Met illustraties van J. C. Heeck

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

Voor Adri en Peter

Hoofdstuk I

HET BRIEFJE VAN MEESTER ZUIDEMA...

In de ouderwetse keuken van de boerderij „Minnemastate” stond het water zachtjes te razen in een koperen ketel op de kachel, die gezellig snorde. De kachel stond bijna midden in de keuken en de lange pijp die eraan zat, was roodgloeiend. Tegen de wand, vlak naast de betegelde schoorsteen, hing een oude Friese staartklok, die rustig de minuten van deze trieste oktoberzondag wegtikte. Onder die klok zat Reinder Minnema, de enige zoon van de boer en de boerin van „Minnemastate”.

Reinder zat met een boek op zijn knieën, maar hij las er niet in. Het lag al minstens een kwartier opengeslagen bij bladzij tien, want Reinder keek het raam uit naar buiten, over de wijde landerijen aan de ene kant en naar het dorpje Lekkum met het spitse torentje, dat aan de andere kant maar vaag te zien was door een nevel van regen. De wind sloeg de regen kletterend tegen de ramen en morrelde aan de luiken en Reinder zat te mokken met een ontevreden gezicht. Het gezellige tikken van de staartklok hoorde hij niet en het snorren van de kachel, waar moeder af en toe een nieuw blok hout indeed, ook niet. Dat hout kwam van de oude linde voor het huis, die vader deze zomer had omgehakt omdat hij zoveel licht wegnam in de keuken en

in de kamer. Maar dat kon Reinder allemaal niets schelen. Hij vond het op de boerderij een saaie boel. Het was hier nu stil en triest. Stil was het altijd. Nooit iets te beleven, dacht Reinder.

's Zomers, nou ja, dan kon je desnoods naar het land, naar de koeien of de kalveren voeren. Je kon het paard naar de wei brengen en je kon natuurlijk ook helpen bij het hooien. Maar dat deed hij niet! Daar had vader de knechts voor, meende hij. Dat deed je niet als je vader boer van „Minnemastate” was. Tenminste, dat deed Reinder niet, die was daar te trots voor. Hij was alleen maar Reinder van „Minnemastate”, van de grote boerderij in de Miedumer hoek bij Lekkum, de boerderij waar hij altijd over opschepte tegen de jongens van de dorpschool in Lekkum, tegen Marten Feitsma van de bakker, tegen Tsjabbe Bijlsma van de koster en tegen Harm Siebesma van de timmerman.

„Poe, als het erop aankomt, is jouw vader ook knecht van mijn vader, want als mijn vader verleden jaar geen nieuwe schuur had laten bouwen, had jij nou thuis geen eten gekregen,” had hij verleden week tegen Harm gezegd en die was wit geworden van woede, maar hij had niets gezegd.

Maar als Reinder eerlijk was, dan had hij een hekel aan „Minnemastate”. Hij had er een hekel aan omdat het er altijd stil was. Vader deed het werk met de beide knechts en moeder wist ook wel wat ze te doen had. De jongens van de dorpschool van Lekkum kwamen niet op „Minnemastate” en Reinder wist wel waarom niet. De jongens mochten hem niet omdat hij altijd zo opschepte.

De wind rukte de laatste gele bladeren van de bomen en joeg ze hoog de grauwgrijze lucht in. Langzamerhand werd het donker. De regen kletterde tegen de ramen en in de verte waren ten slotte alleen nog maar een paar lantaarns te zien, die allemaal samen een lichte streep trokken naar de stad, naar Leeuwarden, waarboven de lucht rossig verlicht was. Daar, in de stad, daar leek alles veel gezelliger dan hier op „Minnemastate”. Daar waren de verlichte etalages, daar was drukte en gezelligheid. Maar hier, nee, als hij eerlijk was, dan had hij heus een hekel aan „Minnemastate”. Hij had er een hekel aan omdat de boerderij wel vier kilometer van de stad lag, omdat hij viermaal op een dag een kwartier moest lopen naar de dorpschool van Lek-

kum, omdat Marten Feitsma, Tsjabbe Bijlsma, Harm Siebesma en al die andere jongens uit het dorp hem links lieten liggen. Maar soms, soms wist Reinder eigenlijk toch niet precies of hij nu een hekel moest hebben aan „Minnemastate” of aan zich zelf.

Moeder deed weer een blok hout in de kachel. Zij zat er immers vlak naast.

Vader kwam uit de koestal. Hij liep op zijn zwarte sokken de keuken binnen en draaide het licht aan.

„Ziezo,” zei hij, „het melken is gedaan, de beesten zijn gevoerd en nu zullen we er eens rustig bij gaan zitten.”

Even bleef hij staan bij de kachel en hij wreef zich in de handen.

„’t Is guur weer,” zei hij, „we gaan het donkere jaargetijde weer in. Hè,” en even huiverde hij, voor hij zei: „’t Is hier wel gezellig, vrouw, maar we moeten volgende week toch maar naar de kamer verhuizen.”

Moeder knikte. „Hoe is het nu met de bruine?” vroeg ze.

„O, hij knapt mooi op. ’t Is maar goed, dat we de veearts hebben gehaald, want ik zou hem niet graag willen missen. ’t Is een best paard, wat zeg jij, jongen?” zei vader Minnema tegen Reinder.

„Da’s best mogelijk,” antwoordde Reinder, „maar ik zou liever een tractor nemen. Dat is modern en een tractor heeft geen haver nodig.”

„Daar heb je hem weer,” zei vader, „hij wil een tractor. Jij houdt zeker niet van dieren, hè? Als ik een bouwboer was en veel bouwland had, zou ik een tractor nemen, ja, maar zelfs dan nog zou ik de bruine houden. Die is hier op de boerderij geboren, die heeft acht jaar lang bijna al het werk gedaan en hij hoort bij „Minnemastate” zoals wij.”

Toen pakte hij een boek en ging zitten lezen, totdat kort daarna de hond, die stil onder de tafel had liggen kijken en alleen maar had gekwispeld, toen de boer de keuken binnenkwam, opsprong en voor de deur ging staan blaffen, nog voordat er aan de klink gerammeld werd. De boer stond op, stuurde Herta in zijn mand achter de kachel en liet iemand binnen.

„Hé, meester Zuidema,” zei hij, „hoe komt u hier zo door die storm en regen?”

„Gewoon, lopend,” zei de meester. „In de oorlog, toen ik iedere dag melk moest halen, kon ik jullie bij slecht weer ook vinden en zou ik dat nu niet kunnen?”

Meester Zuidema kwam wel vaker op „Minnemastate”. De boer en hij konden uitstekend met elkaar opschieten. Hij hing zijn natte jas in de gang en ging huiverend bij de kachel zitten. Hij sloeg Reinder vriendschappelijk op de knie en zei: „Zo jong, al wat bekomen?”

„Bekomen, waarvan?” vroeg Reinders vader.

En moeder, die thee inschonk voor meester, keek even belangstellend op.

„O,” zei meester luchtig, terwijl Reinder kleurde tot achter z'n oren, „hij heeft gisteren een pak slaag gehad van een paar jongens omdat hij een beetje opschepte.”

„Zo,” zei de boer, „mooi is dat. Hij zal zeker opgeschept hebben omdat hij zo flink is om hier nooit een hand uit te steken.”

„Enfin,” zei meester luchtig, „het is nu weer over en o ja, ik kwam vandaag niet alleen om te zien hoe jullie het maken, maar ik heb nog wat anders. Vanmiddag deed ik een vreemde ontdekking.”

Reinder had zich over z'n boek gebogen. Hij schaamde zich en ook nu las hij niet. Hij kon zijn gedachten er niet bij houden en hij luisterde mee naar wat meester vertelde.

„Je weet wel, dat ik nogal wat studie maak van de geschiedenis van Friesland, van alles wat hier vroeger gebeurd is. Ik haal dan altijd boeken uit de provinciale bibliotheek en gisteren heb ik weer een paar heel oude boeken opgehaald, waar ik vanmiddag in begon te lezen. Plotseling vond ik tussen de bladzijden een vergeeld stuk perkament met een oud handschrift erop, dat jullie wel de moeite waard zullen vinden. Hier is het, lees maar eens.”

En vader Minnema las langzaam het stuk perkament dat meester Zuidema uit zijn portefeuille te voorschijn had gehaald. Het was een onduidelijk handschrift, maar het was te lezen, en dat deed Minnema langzaam en hardop. Reinder luisterde naast de schoorsteen met wijd open oren.

„Helmer Minnema, zoon van Miedum, ryk geshegent, heeft in den jaare 1637 als hy vluchtte voor Spanioolsche Ruyteren ofte Voetvolk syn costbaerste besittinghe begraven, verschoolen en verstookten op de Cobbe-Kooi aen de Houtwielen onder Ryperkerck, synde vyer voeten, ghereeckent van die Noordelycke syde tot twaelf. Wie dese schat vindet sal ryk ende geshegend syn.”

„Nou moet het niet gekker worden, een schat op de eendenkooi,” zei moeder Minnema.

De boer zweeg. Meester Zuidema lachte.

„Nou,” vroeg hij, „wat zeg je ervan?”

„Ik weet 't niet,” zei de boer. „Het moet wel zo zijn, dat er omstreeks zestienhonderd al een Minnema op deze boerderij heeft gewoond, maar of dat een Helmer was, weet ik niet en waarom zou die een schat achterlaten op de Cobbekooi?”

„Het kan natuurlijk wel,” zei meester, „het kan zelfs best. Als hij van hier gevlucht is voor de Spanjaarden, kan hij met een bootje de Houtwielen overgestoken zijn naar de kooi en hij kan daar iets verborgen hebben omdat hij opnieuw moest vluchten. Ten slotte is de Cobbekooi hier niet zo ver vandaan.”

„Nou nee,” zei vader peinzend, „maar ik vind het toch wel vreemd. Waarom vluchtte die man?”

Die avond, terwijl de storm nog over het dak van „Minnemastate” gierde en de regen tegen deuren en ramen kletterde in een bijna onafgebroken stroom, woelde Reinder Minnema in zijn bed van de ene zij op de andere. Hij dacht aan de ruzie van gisteren, toen hij van de jongens een pak slaag had gekregen omdat ze hem een opschepper vonden. Misschien hadden ze toch wel gelijk, dacht Reinder en hij dacht aan de schat van de Cobbekooi, en dat vreemde stukje perkament. Reinder dacht ook aan meester Zuidema, die eigenlijk maar een beetje over die ruzie heen gepraat had. Hij was immers gauw over wat anders begonnen. Ja, meester Zuidema was een fijne vent, dacht Reinder. In de klas ook. Als ze met rekenen begonnen, zei hij altijd lachend: „Ja, jongens, jullie hebben gelijk. Schrijven is mooi, zingen is prachtig, lezen dat gaat nog, maar rekenen, nee, dat is geen werk. Maar ja, omdat je nu toch eenmaal weten moet hoeveel dieren je hebt als tien kippen twintig kuikens uithroeden, gaan we toch maar weer rekenen.”

En door die laatste gedachte aan meester Zuidema kwam het dat Reinder die avond toch nog ging slapen met een glimlach om zijn mond.

Hoofdstuk II

REINDER KRIJGT EEN PAK SLAAG

Nog maar enkele weken later viel de vorst al in. Het was pas eind november en boer Minnema haalde tot nu toe iedere dag nog zoveel mogelijk gras van het land. Hij maaide met zijn knechts alsof het wel en wee van de wereld er vanaf hing en dat was ook wel een beetje zo. Het wel en wee van zijn eigen wereld, die van de koeien van „Minne-mastate”, hing er vanaf. Maar het was opeens afgelopen met het gras-maaien. Toen Reinder op een ochtend opstond, lag er al een laagje ijs in de sloten en de nachten na die dag werd het ijs steeds een beetje dikker. Het was de vroegste winter sinds dertig jaar, stond er in de kranten en dat zou dus wel zo zijn.

Maar Reinder beleefde niet zo bar veel plezier aan dat wintertje. Nou ja, hij was na twee nachten vorst al over de sloot gewipt, die rond de boerderij lag en hoewel hij er zonder natte voeten af was gekomen, was dat een nogal spannende bezigheid. Het ijs was elke keer als hij snel de sloot overstak vervaarlijk onder zijn voeten gaan kraken en de barsten sprongen van de ene kant naar de andere kant van de sloot. Maar er was ondanks die spanning niet veel aan om in je eentje alsmaar over het ijs van een sloot te rennen.

Het waren heldere dagen in het wijde Friesland. Overdag scheen de zon, maar die had al geen kracht genoeg meer om het ijs sneller te laten smelten dan er in de koude nachten bij kwam. Na schooltijd kon Reinder vanaf de boerderij de jongens van zijn klas bezig zien op het ijs van de slootjes bij het dorp. Die jongens deden niets anders dan over de sloten lopen. Ze schenen gewoon te vragen om natte voeten en als er een van hen doorzakte, liep de hele club er luid schreeuwend achteraan. „Een snoek, een hele dikke snoek,” riepen ze tot bij de deur van de drenkeling. De sloten waren niet diep en verder dan tot boven de knieën zakte je er meestal niet in, al was het geen pretje om in het ijskoude water terecht te komen.

De jongens van de Lekkumer school gingen over het ijs tot het donker werd, iedere dag weer. Het spelletje scheen hun nooit te vervelen. Maar Reinder van „Minnemastate” verveelde het de eerste dag al. Doch met Reinder hield niemand meer rekening. De jongens lieten hem links liggen. Ze lieten zich door de „hereboer” niet alles zeggen, zeiden ze.

Na een paar dagen, toen Tsjabbe Bijlsma, Marten Feitsma, Harm Siebesma en nog een stuk of wat anderen hun schaatsen al uit het vet hadden gehaald en over de sloten tussen de weilanden schaatsten, zat Reinder thuis met een boek op zijn knieën, zoals op die regenachtige zondagmiddag, toen meester Zuidema zijn wondere ontdekking over de Cobbekooi had laten zien. Ook nu las Reinder niet. Hij zat maar wat verveeld voor zich uit te kijken, en soms tuurde hij over de landerijen in de richting van het dorp, waar de jongens van zijn klas pret hadden op het ijs.

Reinders moeder had hem die middag al enkele malen onderzoekend aangekeken. Toen ze hem een kop thee inschonk, vroeg ze: „Moet jij niet naar de jongens? Je lijkt wel een oude pake¹, die wat stilltjes bij de kachel zit te dromen, in plaats van een flinke jonge vent. Pak je schaatsen, jong en ga erop uit.”

„Jaja, dat kon ik wel doen, morgen maar, dan is het woensdag en dan kan ik wat langer,” antwoordde Reinder vaag.

Zijn moeder keek hem nog eens aan, maar zei niets meer. Reinder had die blik wel gezien. Het was alsof zijn moeder precies wist wat eraan haperde. Moeders hoef je eigenlijk nooit wat te vertellen, want ze zien alles zo maar aan je, ze begrijpen alles, dacht Reinder. Hij sloeg zijn boek dicht en legde het op de tafel. Het was „Peerke en zijn kameraden”, dat hij verleden week in de schoolbibliotheek had geruild voor „Willem Roda”. Zondag had hij ook in „Peerke” zitten lezen, maar hij schoot er niet mee op. Telkens weer moest hij denken aan de vriendschap van Peerke en die andere Vlaamse jongens en telkens weer vroeg hij zich dan af waarom hij altijd zo raar tegen de jongens moest doen en of hij ook zo zou zijn als die Peerke eens in Lekkum had gewoond.

¹ grootvader.

Reinder liep naar buiten om de boerderij. In de verte stond de Bullemolen. De wieken draaiden niet en dat was eigenlijk een wonder, want die Bullemolen moest het waterpeil van de polder in stand hou-

den en het water was nogal hoog. In de verte zag hij grote stukken landijs blikeren in het winterzonlicht. En achter de bevroren ijsvlakten van het ondergelopen land zag hij in een lichte nevel het dichte geboomte van de eendekooi, waar meester Zuidema zondag over had gesproken; de Cobbekooi.

Gek eigenlijk, dacht Reinder. Hij had zo dikwijls met andere jongens door de landerijen gezworven met de polsstok, vooral in het voorjaar in de tijd van het kievitseieren zoeken. Met die polsstok sprongen ze over de sloten. Soms bleken de sloten te breed en dan kreeg je natte voeten, zoals verleden jaar, toen die neef van meester Mensonides in Lekkum logeerde.

Het was in de paasvakantie en toen zwierven ze ook door de landen. Hugo, zo heette die neef, had nooit eerder een polsstok gezien, laat staan ermee gesprongen. Maar ze hadden hem eerst precies uitgelegd hoe het moest, en ze hadden gepraat tot Hugo er werkelijk zin in kreeg. Hij sprong, maar nam een te korte aanloop. Precies boven het midden van de sloot bleef de polsstok stilstaan. Het was maar eventjes. Hugo hing er bovenaan met de benen wijduit als een kikker, die vlucht voor de ooievaar. Toen viel de polsstok naar de zijkant en Hugo verdween in de sloot. Het was sneu, maar ze hadden het lachen niet kunnen laten, want het was een potsierlijk gezicht toen Hugo weer bovenkwam. Hij had het groene eendekroos in zijn haar zitten. Het was eigenlijk gek, dacht Reinder, dat hij nooit met de jongens bij die Cobbekooi was geweest. Het was helemaal niet zo ver en bovendien was er immers die schat? Hij kon er morgenmiddag wel op de schaats naar toe. En als hij nu eens op school het verhaal vertelde van die schat, misschien gingen de jongens dan wel met hem mee. Dan zou het zijn als in het voorjaar, wanneer ze eensgezind met hun polsstokken het land ingingen om eieren te zoeken, net als in de tijd, dat hij nog wel met de jongens kon opschieten, dacht Reinder, terwijl hij de keukendeur weer binnenging. Hij voelde zich opgelucht door dit plan en voor het eerst sinds dagen kon hij genieten van zijn boek uit de schoolbibliotheek.

Maar op het schoolplein verliep alles de volgende ochtend heel anders dan Reinder had verwacht. De jongens stonden in een hoekje onder het hoge raam van de hoogste klas, en toen Reinder naderde, zei Harm Siebesma: „Stil jongens, daar komt de hereboer van „Minne-mastate”, de meest veelbelovende jongeman van Miedum en Lekkum.” Ze lachten allemaal en Reinder voelde het schaamrood van z'n hals naar z'n oren kruipen. Hij liep wel verder naar de jongens toe, maar

pas nu begreep hij hoe moeilijk het zou zijn de vriendschap van de jongens terug te winnen.

„Hij zegt niks, maar hij kijkt als een valse waakhond,” schreeuwde Harm en opnieuw lachten de jongens spottend tegen Reinder, die nu al zijn goede voornemens vergat en bijtend tegen Harm zei: „Hou jij je maar stil, ventje. Weet jij wel wat de mensen in het dorp van jouw familie zeggen? Ze zeggen, dat jouw vader drie jaar geleden onze schuur bij de boerderij in brand heeft gestoken omdat hij dan een kans zou hebben een nieuwe te kunnen bouwen en wat te verdienen.” „Dat is vals,” riepen de jongens en ze wierpen zich op Reinder. Ze duwden hem om en stompten en knepen. Harm Siebesma zat hem op de borst en sloeg hem waar hij hem raken kon, terwijl hij siste: „Dat moet je nou nog eens zeggen, lelijke lefbol. Ik sla je tot moes.”

Even kreeg Reinder toen z'n moed terug en hoewel hij wist, dat alles weer verloren was, zei hij benauwd: „Dat zou ik maar niet doen, lelijke timmerman, want ik wou jullie net iets vertellen over een verborgen schat, toen jij begon te schelden van hereboer.”

De jongens barstten nu in lachen uit. Ze sloegen niet meer, maar ze lagen bijna krom over het schoolplein.

„Haha,” riepen ze, „de hereboer weet een verborgen schat. Kom nou, maak je zus wat wijs, maar ons niet. Wat meen je eigenlijk?”

„En toch is het waar,” riep Reinder verontwaardigd, „het is helemaal waar!” En toen, terwijl hij opstond en over de modder aan zijn broek veegde, zei hij ineens koppig: „Maar nou vertel ik jullie niks meer. Jullie kunnen voor mijn part naar de pomp lopen.”
Op dat ogenblik ging de schoolbel . . .

Hoofdstuk III

DRENKELING OP DE COBBEKOOI

Zo kwam het, dat Reinder die woensdagmiddag alleen zijn schaatsen onderbond op het ijs van een van de sloten achter „Minnemastate”. De jongens hadden die ochtend al over het ijs van de Bonkevaart gelopen, had vader aan tafel verteld, toen hij nog eens voor de zoveelste maal in deze dagen had gezegd, dat de winter zo merkwaardig vroeg begonnen was.

Het weer was onveranderd. Het had die nacht opnieuw gevoren en de winterzon stond wel laag, maar scheen helder. De schaduw van Reinder, die als een lange streep naast hem over het ijs viel, was het enige dat hem vergezelde bij zijn tocht die nu volgde, de tocht over sloten, waarlangs het dorre gelige riet doodstil stond en langs de Bullemolen, die ook vandaag niet draaide omdat er geen wind was. Het ijs was glashard en lag zo vlak als een grote plaat marmer. Nou ja, hier en daar sprong nog wel eens met een luide knal een lange barst door het ijs als Reinder passeerde, maar als het ijs kraakt, dan is dat deugd, zei z'n vader altijd.

Het schaatsen wende al gauw en nadat Reinder de stramme moeheid, die na een paar kilometer in z'n enkels opkwam, had weggereden, kreeg hij plezier in zijn tocht, al kwam af en toe toch nog even een knagend gevoel in hem op over wat er die ochtend op het schoolplein was gebeurd.

Reinder reed al gauw met regelmatige slagen. Zijn schaatsen krasten lange rechte strepen in het ijs. Hier en daar moest hij er even af om een dam in de sloot voorbij te komen en ook bij de Bullemolen had hij een eindje moeten lopen, want daar lag de brede sloot nog open. Een koppel eenden dobberde er in een stukje open water en had hem ervoor gewaarschuwd. Zo kwam Reinder bij de brede dwarsvaart die

hij over moest, de Murk, die tot schrik van Reinder op sommige plaatsen nog open lag.

Het is de vraag of ik er overheen kan komen, dacht Reinder. Hij bond zijn schaatsen af en liep langs de walkant. Hier en daar stampte hij met zijn schoen op het ijs om het op z'n deugdelijkheid te beproeven. Pas minstens een kilometer verder vond hij een plaats waar de Murk helemaal dichtgevroren lag en overal ijs scheen te hebben van minstens drie centimeter dik. Maar dat kon Reinder niet goed zien, want het zonlicht schitterde op de ijsvloer. Vóór hem was er nog niemand op geweest, dat kon je zo zien. Reinder twijfelde nog even, voor hij op het ijs ging. Maar een blik in de richting van de Cobbekooi deed hem een besluit nemen. Met de schaatsen aan de riemen om zijn hals en de armen wijd uitgespreid ging hij snel en met lichte passen de Murk over. Het ijs kraakte en scheurde en het angstzweet brak hem uit, maar een paar tellen later stond hij droog en wel aan de andere kant.

„Dat was op het nippertje,” zei hij hardop en hij keek nog eens om naar het ijs op de Murk. Daarna bond hij zijn schaatsen weer onder en reed een sloot af die precies uitliep op het ijs van de ondergelopen landen bij de Houtwielen en het Sierdswiel, die aan elkaar grenzende meertjes in het gebied van poelen en plassen ten oosten van Leeuwarden. Het was uitkijken voor Reinder. Soms wist hij niet of hij boven een sloot was of boven het land, maar hij kwam steeds dichterbij de Cobbekooi, dat zag hij wel. Hij dacht al over wat hij straks zeggen moest als hij voor de deur stond van de kooiboer, toen opeens de hele wereld onder hem uit scheen te glijden. Het ijs kraakte en week spattend uit elkaar en Reinder zakte weg. Hij meende, dat zijn laatste ogenblik gekomen was, maar toen hij tot zijn middel in het water stond, voelde hij grond onder zijn voeten.

Direct probeerde hij weer uit het water te komen, maar het viel niet mee, want het ijs om hem heen, dat houvast moest geven, brokkelde steeds verder af. En dat was nog niet eens het ergste. Het ergste was, dat het water dieper werd bij elke stap die hij vooruit deed.

„Nog één keer en dan probeer ik het aan de andere kant,” steunde de jongen, maar opnieuw brak een stuk ijs onder zijn handen weg.

Reinder was nu zo langzamerhand doornat geworden en hij voelde

hoe de kou hem te pakken kreeg. Opeens hoorde hij blaffen. Het klonk vlakbij en ja, daar verscheen een hond, die bij het gat en bij de jongen bleef staan en niets anders deed dan blaffen en kwispelen met zijn staart. Aan dat kwispelen zag Reinder, dat de hond geen kwaad in de zin had en toen hij nog eens goed keek, zag hij over de hond heen, heel dichtbij, de Cobbekooi liggen. Reinder draaide zich om en waadde door het water naar de hond toe, die nu kwispelend en snuffelend

op de rand van het ijs stond. Het was of het dier hem de goede richting had gewezen, want hoe dichtere Reinder bij de hond kwam, hoe ondieper het water werd en hij had ten slotte weinig moeite om eruit te komen. Klappertandend peuterde hij de riemen van zijn schaatsen los. Zijn benen en z'n schaatsen waren bedekt met vieze blauwzwarte modder.

Wat nu? dacht Reinder.

Maar de hond naast hem scheen het al te weten, die liep hem steeds omkijkend vooruit in de richting van de Cobbekooi. Af en toe bleef hij staan en dan blafte hij naar Reinder, alsof hij zeggen wilde: „Toe nou, schiet een beetje op.”

En Reinder wist niets beters te doen dan de hond maar achterna te lopen. Hij kwam nu wel heel anders op de Cobbekooi terecht dan hij had verwacht. Wat moest hij nu eigenlijk zeggen? Je kon toch moeilijk aankloppen en zeggen: „Goeiedag, ik kwam eens naar de schat kijken, die hier honderden jaren geleden verborgen is door een boer van „Minnemastate”, maar ik ben door het ijs gezakt.” Nee, dat kon je zo maar niet zeggen en dat hij door het ijs gezakt was, kon iedereen zo wel zien. Hij zag er net zo nat en net zo vies uit als Hugo verleden jaar bij de mislukte sprong met de polsstok, net als diezelfde Hugo, om wie hij, Reinder, toen zo verschrikkelijk gelachen had. Als de jongens hem nu zagen, zouden ze misschien nog harder om hem lachen dan ze toen om Hugo deden. En Reinder was eigenlijk half en half blij, dat ze er niet bij waren.

Hij rilde over zijn hele lichaam en langzamerhand werden zijn armen en benen gevoelloos. Toen stond hij bij de ingang van de Cobbekooi. Maar wat was dat? Er hing een groot bord tegen een lindeboom gespijkerd en Reinder las:

WAARSCHUWING

Het is in uw eigen belang niet in de kooi te komen. Uw leven is ermee gemoeid. Geweren staan op schot, voetangels en klemmen zijn uitgezet.

Reinder las het allemaal met stijgende verbazing. Dat je niet in de kooi mocht komen, kon hij begrijpen. Maar dat er geweren op schot zouden staan en dat er klemmen uitgezet waren, nee, dat wilde er bij hem niet in. Maar onwillekeurig keek hij om zich heen of hij tussen de bomen misschien geweren zag en hij speurde naar klemmen op de grond. Al voelde hij zich nog zo koud en naar, hij keek toch nauwkeurig. Hij zag trouwens niets wat gevaar kon opleveren en hij liep in de richting van de deur van de kooiboerderij. Reinder had nu niet veel verwachtingen meer van zijn eerste bezoek aan de Cobbekooi. Hij voelde zich koud en akelig en hij was zelfs de hele schat al vergeten. Dat bord voorspelde niet veel goeds, dacht hij. Het leek allemaal niet zo erg gastvrij voor een druipnatte vreemdeling, die wel

gedwongen was om bij het huis van de kooiboer aan te kloppen. Reinder zag er eigenlijk tegenop om hier hulp te vragen. Er zit toch niets anders op, dacht hij. Ik zal toch moeten aankloppen. Maar dat was al niet meer nodig, want nog voordat Reinder bij de donkergroen geverfde deur was, ging die al open. Reinder zag een magere, maar niet onvriendelijke vrouw in de deuropening verschijnen, die meteen een stap achteruit deed omdat de hond tegen haar opsprong.

Meteen daarna keek zij naar Reinder. Ze sloeg haar handen verbaasd in elkaar en riep: „Nou moet het niet gekker worden. Kom gauw binnen, jongen, je bent druipnat. Je kunt wel ziek worden. Wat is er met je gebeurd?”

Terwijl zij de deur achter Reinder sloot, vroeg ze: „Hoe komt dat, ben je door het ijs gezakt? Nou, maar gauw bij het fornuis, dan zal ik zien of ik schone kleren voor je heb.”

Reinder werd voor het fornuis geduwd en een ogenblik later was hij alleen in de kamer. Hij huiverde nog eens, toen hij de verkwikkende warmte voelde, en hij keek eens om zich heen. Het zag er allemaal heel gewoon uit. Nee, deze kamer was niet de mooie voorkamer van „Minnemastate”, maar het was hier wel erg gezellig, dacht hij.

Een ogenblik later kwam de vrouw van de kooiboer weer binnen met een bundel schone en droge kleren.

„Kijk eens,” zei ze, „trek eerst die vieze natte rommel uit en deze kleren aan. Dan zullen we eens kijken hoe je je voelt. Als je niet gauw warm wordt, stoppen we je in een warm bed onder zeven dikke dekens.”

Reinder glimlachte maar wat en hij begon zich te verkleden. Met de gastvrijheid hier viel het toch wel wat mee, dacht hij. Waarom dat rare bord er stond, begreep hij niet meer.

Nog terwijl Reinder zich verkleedde, voelde hij zich heerlijk warm worden en hij was nog maar nauwelijks klaar, of buiten klonken kinderstemmen. Klompen klepperden over de stoep voor de deur en Reinder hoorde de vrouw van de kooiboer zeggen: „Ik heb een verassing. We hebben bezoek.”

„Omke Johannes,” zei een meisjesstem.

„Nee, omke Johannes woont immers in Groningen en die komt hoogstens eens in de vakantie.”

„Meester Feddema uit het dorp,” zei de stem weer.

„Nee, het is een jongen, een vreemde jongen, ik weet niet eens hoe hij heet.”

„Wat leuk,” zei de meisjesstem weer, „hier komt bijna nooit iemand in de winter. Iedereen vindt de weg hierheen te modderig.”

„Die jongen niet,” zei de vrouw, „want die kwam over het ijs en is erdoor gezakt.”

De deur ging open en een meisje kwam binnen. Haar moeder volgde en zei: „Dit is Anneke. Enne hoe heet jij eigenlijk?”

„Ik ben Reinder Minnema,” zei Reinder.

„Bij mij in de klas zit ook een Reinder,” verklaarde het meisje. „Maar welke Reinder ben jij, ik bedoel, waar woon je en wat kom je doen? Enne, hoe oud ben je?”

„Ik woon bij Lekkum in de Miedumer hoek. Mijn vader is boer. Wat ik kom doen, weet ik zelf niet. Ik ben door het ijs gezakt en ik ben tien, bijna elf,” zei Reinder.

„O, ik ben ook tien,” antwoordde het meisje. „Mijn vader heeft een eendenkooi en hij is ook boer; ik ben niet door het ijs gezakt, maar ik ben bij oude Berend geweest, Berend van de watermolen, die hier vlakbij staat. Daar spelen we altijd, zie je. Dat mag van oude Berend. 's Woensdags zijn we er altijd, ikke en zuske, Froukje en Sietske enne Ynze Varken en Harm Stotter enne . . .”

Reinder schoot in de lach. „Met wie?” vroeg hij. „Hoe heet die jongen? Ynze Varken?”

„O ja,” zei Anneke. „Hij heet eigenlijk Ynze Meijer, maar wij noemen hem Ynze Varken omdat hij altijd schreeuwt als een mager varken. Maar verder lijkt hij niet op een varken, want hij jakkert altijd door het dorp op een fiets zonder banden en hij zingt er z'n hoogste lied bij. En Harm Stotter noemen wij wel eens zo omdat hij altijd stottert als hij kwaad wordt, maar dat is eigenlijk niet mooi om hem zo te noemen. Je kunt ze daarginds nog zien op de modderweg, want ze hebben mij thuisgebracht.”

„Dat vind ik ook niet netjes, die bijnamen,” zei een zware stem op eens, en meteen keken ze naar de deur, Reinder, Anneke en de vrouw van de kooiker, die zei: „We hebben een gast, man. Hij kwam hier

druipnat aan. Ik hoorde de hond wel blaffen en aan de deur krabben en toen ik keek, kwam hij eraan.”

De kooiboer keek naar Reinder met vorsende blik. Toen gaf hij hem de hand en zei: „Zo kerel, hoe voel je je nu?”

„O, dat gaat best, meneer,” antwoordde Reinder.

„Ik ben geen meneer,” lachte de kooiboer. „Zeg jij maar gewoon Grunstra tegen mij, hoor.”

Hij legde z'n pet op de schoorsteenmantel en pakte z'n tabakspot om een pijp te stoppen. Toen dat klaar was, zei hij: „Nou jong, vertel maar eens, hoe je hier terechtgekomen bent, dan zullen we zien wat ons te doen staat.”

En Reinder vertelde van zijn tocht naar de Cobbekooi. Hij vertelde ook hoe de hond hem eigenlijk de weg had gewezen.

De boer, die zwijsend had geluisterd, vroeg toen opeens: „De hond? Zeker die stabij, die zwart-witte hond met dat krulbaar.”

„Ja,” zei Reinder, „die was het, daar ligt-ie.”

„Ja, ik dacht wel, dat het Bijke was, want die andere,” en hij boog voorover om onder zijn stoel te kijken, „die andere, kijk, hier ligt-ie, Bobby heet hij, die zou zo iets niet doen, die zou hoogstens een stukje van je kuiten geproefd hebben. Tja, hier zit je nou, hè? Je bent er eigenlijk nog best afgekomen, want het ijs is nog lang niet vertrouwd na zo'n paar dagen vorst. Je had wel in de Murk kunnen verdrinken zonder dat iemand het had gemerkt. God is met je geweest, m'n jongen.”

Reinder knikte alleen maar. Achteraf wist hij wel, dat zijn tocht niet zo erg verstandig was geweest. Maar wat zei Grunstra? „God is met je geweest m'n jongen . . .” Het was ongewoon voor Reinder, want bij hem thuis werd nooit over God gesproken. Dat was hier dus anders. Eigenlijk was alles anders, het fornuis en de meubels en de spreuken aan de muur. Daar, bij de radio hing er een waarop stond: „God is liefde”. Dat had hij straks al gezien en dan hing er nog een andere, maar die kon hij niet lezen, want het was al bijna donker, en het petroleumpitje in het theelichtje gaf niet zoveel licht. Je kon eigenlijk alleen de gezichten maar zien.

De vrouw van Grunstra streek een lucifer aan en ontstak de petro-

leumlamp die aan de zoldering hing. Reinder keek er met verbazing naar.

„Hebben jullie hier geen elektrisch licht?” informeerde hij.

„Nee, en ook geen gas en ook geen waterleiding. We wonen hier te ver van de bewoonde wereld, daar moet je Sjoukje maar eens naar vragen, ze komt juist binnen. Ik zal nu eerst naar het dorp. Hebben jullie thuis telefoon? Dan kan ik je ouders bellen.”

„Ja, dat hebben we wél: Minnema, nummer 5877,” beaamde Reinder. Grunstra greep zijn pet van de schoorsteenmantel en zette die op. Bij de deur liet hij een meisje door. Dat moest Sjoukje zijn, dacht Reinder en Grunstra draaide zich nog een keer om en zei: „Ik zal zeggen, dat je het best maakt, maar dat het beter is, dat je vannacht maar hier blijft.” Toen was hij verdwenen.

Hoofdstuk IV

GRUNSTRA IS EEN GRAPJAS...

Sjoukje keek verbaasd naar Reinder en zei kattig: „Ben jij aan komen lopen?”

„Nee,” antwoordde Reinder gevat, „ik ben komen zwemmen.”

Beiden schoten ze in de lach en Sjoukjes moeder lachte ook.

„Zwemmen hierheen is nog gemakkelijker dan lopen trouwens,” zei Sjoukje nu ernstig, „want er is maar één weg hierheen, nou ja, een weg, het is eigenlijk een modderpad dwars door de weilanden en als je niet uitkijkt, zak je tot over je enkels weg. Maar nou in ernst, hoe ben je hier gekomen?”

„Hij kwam over het ijs, maar hier vlakbij zakte hij erdoor,” vertelde Anneke snel. „Bijke heeft hem de weg hierheen gewezen.”

„Natuurlijk Bijke weer,” lachte Sjoukje. „Och jong, dat is zo'n gekke hond. Toen ik nog in het dorp op school was, is hij mij een keer nagelopen zonder dat ik het had gemerkt. Het was op een mooie dag, de ramen van het lokaal stonden open en meester stond voor de klas.

„Jongens,” zei hij, „we beginnen vandaag met vaderlandse geschiedenis. Wat zeiden ook alweer de Batavieren toen ze met hun uitgeholde boomstammen de Rijn af waren gevaren en in ons land voet aan wal zetten?”

Nog voor iemand iets had kunnen zeggen, klonk het opeens: „Woef!” Het werd doodstil in de klas en meester keek heel boos.

„Wie deed dat?” vroeg hij.

Niemand zei iets en meester keek nog bozer en zei: „Wie riep daar: „Woef?””

„Woef-woef,” klonk het toen nog harder.

Meester werd kwaad en hij liep met lange passen naar Gabe Griemer,

die eigenlijk Gabe Dijkstra heette, maar op z'n Fries Gabe Knoeier¹ werd genoemd omdat hij altijd onder de vlekken zat. Gabe was in lachen uitgebarsten. Maar nog voor meester bij hem was, schoot er een hond onder de tweede bank vandaan en pakte hem bij de broek. Meester bleef direct staan en de hond liet meteen los. Ik wist niet wat ik moest doen van angst, want die hond was onze Bijke," vertelde Sjoukje.

Anneke en Reinder gierden van het lachen en Reinder vroeg gretig: „Nou en toen, wat deed meester?"

„Hij keek streng door het lokaal en vroeg: „Van wie is die hond?" Nou, ik heb maar gezegd, dat het de onze was en ik moest hem buiten brengen. Ik dacht: dit wordt minstens vijfhonderd strafregels, want meester denkt natuurlijk, dat ik Bijke met opzet heb meegenomen. Ze zaten nu allemaal te lachen, de hele klas, en Bijke wilde niet mee. Ik ben hem wel vijfmaal achternagerend om de banken heen en meester werd rood van kwaadheid. Maar toen gaf Gabe Griemer mij een stukje koek dat hij had meegebracht om in het vrij kwartier op te eten. Pas daarna liet Bijke zich meelokken.

Toen ik terugkwam in de klas, vroeg meester streng: „Heb jij die hond met opzet meegebracht, Sjoukje?"

Ik zei: „Nee meester, hij is mij nagelopen en zonder dat ik het merkte het lokaal ingeglipt."

„Zo," zei meester, „dus je wist er niets van? Nou, laat het niet weer gebeuren en vertel meteen maar wat de Batavieren zeiden toen ze hier in ons land kwamen."

Ik wist er niets van," vertelde Sjoukje, „en ik kreeg ook de kans niet om wat te zeggen, want op hetzelfde ogenblik sprong Bijke luid blafend door het raam het lokaal binnen. Nu gierde de hele klas het uit en meester werd weer kwaad.

„Neem die hond, die akelige hond mee en breng hem thuis," riep hij. Nou en dat heb ik toen gedaan. Maar ik weet nog altijd niet wat die Batavieren nou eigenlijk zeiden, want de morgen was al bijna om toen ik weer op school terug kwam."

„Staat de school dan zo ver hier vandaan?" vroeg Reinder.

¹ Knoeien is in 't Fries: grieme.

„Drie kwartier lopen, eerst langs de modderweg en dan de straatweg over en nog eens een stuk door het weiland,” zei Anneke.

„Wat akelig ver,” vond Reinder. „Jullie gaan zeker op de fiets.”

„Nee, we hebben het altijd gelopen,” zei Sjoukje. „Maar nu ik in Leeuwarden naar de huishoudschool ga, neem ik Anneke dikwijls mee achterop. Maar het komt erop neer, dat we dan samen lopen, want meestal kun je langs de modderweg niet eens fietsen. Dat kan alleen maar in de zomer als het land droog is en nu kan het, omdat de grond hard bevroren is.”

„En moet jouw vader nu helemaal naar het dorp voor mij?” vroeg Reinder.

„Daar zit niks anders op,” mengde de moeder van Sjoukje en Anneke zich in het gesprek. „Maar het is niet zo erg. Het moet nu eenmaal gebeuren en we moeten in het leven iets voor elkaar over hebben. We kunnen jouw ouders toch niet in ongerustheid laten zitten?”

„Nou ja en als je de weg weet, is het wel ver, maar het is altijd weer een beetje anders,” zei Sjoukje. „Nu kun je fietsen en je moet uitkijken, dat je niet in de bevroren karresporen raakt en met fiets en al omvalt. Je hebt heus geen tijd om je te vervelen. Soms vliegt er een vogel vlak over je hoofd. Die zat misschien te slapen in de slootkant en vliegt dan krijsend weg de donkere landen over. Nou en dan kom je voorbij de watermolen, waar oude Berend woont en in het voorjaar en de zomer is er ook altijd wel iets nieuws, een nest met eieren van een eend of een kievit of misschien van een scholekster of bloeiende smeerwortels in de slootkant of speenkruid enzo.”

Zo praatten ze verder, Sjoukje en Anneke en Reinder, die zich hier bij het warme fornuis al helemaal thuis voelde en slaperig begon te worden, toen buiten een fietsbel klonk en even later de kooiboer binnensapte en andermaal zijn pet op de schoorsteenmantel legde.

Reinder keek hem vragend aan.

„O, jij wilt zeker weten wat je vader zei, nietwaar?” vroeg Grunstra en er waren lichtjes in zijn ogen toen hij verder ging: „Nou jong, dat zal ik je vertellen. Het is allemaal niet zo mooi. Nee, het staat er niet best voor. Weet je wat je vader zei?”

„Nee,” antwoordde Reinder.

„Nou jong, hij zei — je zou het nooit raden — maar hij zei, eh, ach . . .

Wat zei die nou ook alweer? Och heden, ik geloof warempel, dat ik het vergeten ben . . .”

Reinder kon niet meer stilzitten van nieuwsgierigheid. Wat zou zijn vader nou anders gezegd kunnen hebben dan zo iets als: „Die drommelse kwajongen. Altijd wat bijzonders.”

„Nou, dan zal ik het maar vertellen. Je vader zei, dat ik je maar moest houden en hier hard moest laten werken, veel slaag en weinig eten moest geven,” lachte de kooiboer.

Reinder kleurde. Zou zijn vader dat werkelijk gezegd hebben? Het zou eigenlijk geen wonder zijn, want thuis stak hij immers nooit een hand uit. Vader had er zelden iets van gezegd, maar hij had er misschien wel last van gehad. Het is voor een boer niet prettig om een zoon te hebben die zich zelf te goed vindt om eens te helpen.

„Nou,” zei Grunstra, „dat zei hij niet. Hij vond, dat je dan morgen maar vlug weer naar huis moest komen. 't Was nogal dom wat je gedaan hebt, zei hij. Maar je vader was blij, dat je er zo goed afgekomen bent en dat je veilig onder dak bent. Hij wilde hier direct heenkomen met de auto, maar dat heb ik hem maar uit het hoofd gepraat, want het heeft wel gevoren, maar met een auto kun je hier nog niet komen. Die zakt zo door de harde bovenlaag van de grond tot de assen in de modder.”

„Ik ben blij, dat ik hier blijven mag,” zei Reinder.

„Och,” meende Grunstra, „dat spreekt toch vanzelf. Het is onze christenplicht om te helpen waar we kunnen. Kom kerel, Anneke en Sjoukje hebben met hun moeder de tafel gedekt. We zijn laat vanavond en het brood zal er des te beter om smaken.”

Het was Reinder wonderlijk te moede, toen hij zijn stoel bij de tafel schoof en te midden van de familie Grunstra, die hij een dag tevoren nog niet kende, onder het gelige schijnsel van de petroleumlamp zat. Hij voelde zich onzeker, onzeker in de sfeer die hier heerste, om de blijde manier waarop deze mensen leefden op de eenzame eendenkooi, om de vanzelfsprekendheid waarmee Sjoukje en Anneke de dagelijkse verre tochten naar school langs het modderpad aanvaardden en er bovendien nog vreugde aan schenen te beleven door de planten en de vogels.

En het werd stil en wonderlijk vredig in hem, toen het gezin van de

kooiboer de handen gevouwen had, waarbij Reinder niet beter wist te doen dan ook zijn handen te vouwen, en de kooiboer bad en God dankte voor het dagelijks brood en voor de redding van Reinder.

Toen hij een uur later op bed lag, dacht hij: Die kooiboer is toch een grapjas. Wat zei hij ook weer? O ja: „Och heden, wat zei je vader ook weer? Ik geloof warempel, dat ik het vergeten ben.”

En voor het eerst sinds maanden viel Reinder in een vreemd bed tevreden in een diepe slaap.

Hoofdstuk V

BRAND OP „MINNEMASTATE”

Het leven op „Minnemastate” ging z'n gewone gang. Reinder was weer thuisgekomen. Z'n vader had hem nog eens verteld hoe dom hij geweest was en zijn moeder had alleen maar een beetje gehuild van vreugde, dat hij weer thuis was. Dat was eigenlijk alles en nu ging het leven z'n gang weer. Maar toch was er iets veranderd. Nou ja, buiten was het gaan dooien. „Een wintertje zo vroeg in de tijd kon niet lang duren,” zei Minnema. Maar ook verder was er iets veranderd. Soms hielp Reinder een handje in de stal. De eerste keer, toen hij een hooivork greep om de koeien te helpen voeren, had Reinders vader de wenkbrauwen hoog opgetrokken en naar hem gekeken. Gezegd had hij niets, maar als je hem goed kende, had je aan zijn ogen kunnen zien, dat de hulp van Reinder hem plezier deed. En Reinder? Als de jongens op school hem uitscholden of plaagden, zei hij niets meer terug, hoeveel moeite hem dat ook kostte. Soms jeukten z'n handen en kon hij zijn mond bijna niet houden, maar geen hatelijk woord en geen opschepperij kwam hem over de lippen.

Na een paar weken waren er warempel alweer jongens die gewoon tegen hem deden. Reinder dacht dikwijls aan zijn vreemde logeerpartij op de Cobbekooi, aan de vriendelijkheid van de kooiboer en zijn gezin, en vooral aan wat de kooiboer gezegd had, toen Reinder weer naar huis moest: „Je moet eens terugkomen, op een vrije middag of in de vakantie. Je kunt hier wel slapen.” En Reinder wilde dat graag. Niet alleen omdat hij de Grunstra's aardige mensen vond en ook niet alleen omdat hij eigenlijk nog zo graag de eendenkooi die achter de boerderij van Grunstra lag, had willen bekijken. Hij wilde er ook niet alleen nog eens naar toe om over dat vreemde briefje te praten dat meester Zuidema op die zondagmiddag had voorgelezen.

Het briefje over de schat, die Helmer Minnemae in 1637 op de Cobbekooi verborgen moest hebben. Reinder dacht dikwijls aan die schat, maar dat was toch niet alles waarom hij nog eens naar de Cobbekooi wilde. Nee, hij dacht nog vaker aan het grote vertrouwen waarmee de kooiboer die avond en de volgende dag tot God gebeden had en aan het rotsvaste geloof dat de kooiboer moest hebben als hij zei: „God is bij je geweest, m'n jongen,” of wanneer hij, zoals die ochtend, uit de kooi kwam en zei: „De vangst is slecht dit jaar, maar God heeft ons altijd geholpen. Hij zal ook nu doen wat goed voor ons is.”

En soms, als Reinder 's avonds ging slapen, lag hij diep onder de dekens op de zolder van „Minnemastate” met de handen gevouwen. Maar dan kon hij toch geen woorden vinden die hem zo rustig maakten van binnen, die hem het gevoel gaven niet alleen te zijn, zoals de woorden van Grunstra. Toen was het of de kooiboer had gesproken tegen een vader. Reinder had zich klein gevoeld, maar rustig zoals toen was hij dan niet geweest. Nog niet, ook nog niet op de avond enkele dagen voordat de kerstvakantie begon.

Reinder kon de slaap niet vatten. De wind joeg om het rieten dak van „Minnemastate”. Soms hoorde hij het loeien van een koe in de warme stal of het stampen van de bruine.

Waarom, dacht Reinder, waarom wist hij eigenlijk niets van God? Hij zou moeder vragen of hij naar de zondagsschool mocht, net als andere jongens en meisjes uit het dorp. Zij zou het wel goedvinden, dacht Reinder. Die keren, dat er bij hem thuis over de kerk gesproken was, had zijn moeder dat gedaan en vader had dan maar wat gebromd. Hij zou het morgen meteen maar vragen. Als moeder nu maar niet wilde weten waarom Reinder dat zo opeens vroeg, want dat zou hij nu vast niet kunnen uitleggen. Je kon toch niet zeggen: „Moeder, ik wil leren hoe ik moet praten tegen God, de God van de kooiboer, bij wie je kunt aankloppen met je dankbaarheid en verdriet.”

Zo mijmerde Reinder totdat hij in slaap viel, een onrustige slaap, waarin hij benauwd droomde. Hij liep door een bos. Het leek wel wat op het dichte struikgewas met de bomen van de Cobbekooi. Plotseling begon het bos te branden. Overal om zich heen zag Reinder vuur. Hij rende ervoor weg, maar naar welke kant hij ook vluchtte, nergens was een uitweg en het vuur kwam steeds dichterbij. Hij voelde de

hitte van het vuur en het angstzweet brak hem uit. Nee, het was geen prettige droom en Reinder woelde om en om in zijn bed op de zolder van „Minnemastate”. Hij kreeg het steeds benauwder en opeens schoot hij overeind en schreeuwde: „O God, help mij.” Hij bleef overeind zitten, want hij was plotseling klaar wakker geworden. Verbaasd keek hij om zich heen. Toen snoof hij een paar maal diep. Wat rook het hier vreemd. Had hij gedroomd? Was dat vuur er alleen maar in het bos van zijn droom of . . . Nog eens zoog hij zijn longen vol. Nee, hij rook de brand nu toch nog. Was het verbeelding? Was hij wakker of droomde hij nog?

Reinder kneep zich zelf in de arm. Nee, hij droomde niet en die brandlucht was er nog. Toen trok hij het licht aan en stapte uit zijn bed. Waar kon die brandlucht vandaan komen?

Zachtjes liep hij de trap af. Maar nog voor hij bij de keuken was, bleef hij verstijfd van schrik staan. Er kwam rook uit de keukendeur. Ineens was alles hem glashelder: er was brand, brand op „Minnemastate”!

Hij rende naar de slaapkamer van zijn vader en moeder.

„Brand,” schreeuwde hij, „brààànd, de boerderij staat in brand.”

Hij bonkte op de deur, trok het licht in de slaapkamer van zijn ouders aan en schreeuwde terwijl hij zijn vader bij de schouders heen en weer schudde, nog eens: „Vader, moeder, sta op, er is brand, kom gauw!”

Op hetzelfde moment dat zijn vader uit bed sprong, rende hij weer weg. De koeien, dacht hij, het vee is in gevaar. Allerlei gedachten flitsten door hem heen. Hij ging naar de provisiekast en pakte een broodmes. Toen rende hij de voordeur uit, om de boerderij heen, de schuur in naar de stal. Hij had nauwelijks gezien, dat er al vlammen uit het dak lekten en de rook kwam hem tegemoet. De koeien rukten onrustig aan de touwen en de bruine hinnikte in zijn stal. Reinder rende de koeien langs en sneed de halstertouwen door, één voor één. Het ging hem te langzaam. De deur van de stal had hij open laten staan en de koeien die hij los had, renden loeiend naar buiten, de nacht in, die nu rond „Minnemastate” rossig verlicht was door een vuurgloed die steeds feller werd.

Reinder zag alles als in een mist. Hij zag vuur achter de stal van de bruine en de bruine rukte aan de halster en trapte de splinters van het

hout. Reinder kon er zich niet in wagen, want de bruine was wild en woest en ging te keer alsof hij dol geworden was. Reinder boog zich over de voerbak heen, waarin nog haver lag en sneed moeizaam door de leren halster. De bruine sloeg de vonken uit de stenen van de stal en verdween met wapperende manen luid hinnikend door de deur naar buiten.

Nog twee koeien, dacht Reinder, nog twee stuks, maar de rook werd dichter en de hitte van het vuur werd ondraaglijk. De vlammen lekten snel langs het hooivak en pakken stro en sloegen door het rieten dak. Reinder hoestte benauwd. Het mes glipte hem uit de vingers op de grond op hetzelfde moment, dat de elektrische verlichting van de stal uitviel. De twee koeien loeiden in doodsangst. Reinder zocht naar het mes, het mes waarmee hij tweeëntwintig koeien en de bruine had losgesneden. Hij kroop over de grond die alleen werd verlicht door het vuur, maar waarop niets te zien was door de vuile, grijze, verstikkende rook. Het was allemaal snel gegaan. In een paar minuten dacht Reinder, die baadde in het zweet en dreigde te stikken in de benauwde rook. Nog twee koeien, dacht hij. Nog twee . . .

Toen leek het alsof de hele wereld onder hem wegzonk. Maar het waren een paar sterke armen die hem nog geen seconde later grepen en naar buiten brachten, waar alle bewoners uit de omgeving verzameld leken. Maar Reinder zag het als in een mist . . .

Hoofdstuk VI

HOE REINDER NAAR DE EENDENKOOI GING

Dat was ook het beeld dat Reinder voor ogen had, toen hij de volgende dag uit een diepe bodemloze slaap naar de werkelijkheid terugkeerde; het beeld van een felle brand, waarvan de rossige vuurgloed de hele omgeving verlichtte, de bomen, de varkensschuur achter de boerderij en de gezichten van mensen uit het dorp en burens die met huisraad sleepten en met een maaimachine, met melkammers en ander gereedschap. Hij hoorde de vlammen knetteren en vaag zag hij een paar brandweerlieden die slangen uitrolden of zich schrap zetten om massa's water in de boerderij te spuiten, in felle stralen, die sissend door het dak in het verzengende vuur terechtkwamen.

Ja, zo kwam Reinder de volgende dag uit zijn slaap te voorschijn, met het beeld van die verschrikkelijke brand in zijn binnenste. Met een gil werd hij wakker. „Brààànd!” riep hij en hij schoot verdoofd overeind.

Toen voelde hij twee handen om de zijne; de handen van zijn moeder, die zei: „Reinder.”

„O mem,” riep Reinder, „er is brand.”

„Nee jongen, rustig maar, er is helemaal geen brand. Er is brand geweest. Je ligt rustig in bed. Misschien droomde je nog wat, maar we zijn hier in het huis van meester Zuidema in het dorp.”

„Is de boerderij dan . . . ?”

„Ja,” zei Reinders moeder, en ze liet even een droge snik horen, „ja, de boerderij is afgebrand, helemaal, maar jij hebt het vee gered. Jij bent mijn eigen stoere kerel.”

Zij stond op en schoof het gordijn open en Reinders ogen zochten over de weilanden aan de overkant van de weg naar „Minnemastate”, waarvan hij niets anders kon ontdekken dan een paar stukken muur

en een smeulende hoop rommel, waaruit wat rooksierten traag omhoogkringelden. Alleen de varkensschuur, die stond er nog.

Toen wist Reinder weer wat er allemaal was gebeurd. Langzaam vroeg hij: „Wat moeten we nu?”

„Ik weet het niet, jongen, vader is erheen. Wij weten nog steeds niet hoe het allemaal gekomen is. Wij zouden niets gemerkt hebben, als jij ons niet had geroepen. Hoe heb jij het ontdekt?”

„Ik weet het eigenlijk zelf niet. Ik droomde, ik droomde, dat ik in een brandend bos liep. Er was aan alle kanten vuur om mij heen en toen opeens werd ik wakker,” vertelde Reinder. „Maar toen ik beneden ging kijken, kwam er al rook uit de keuken en ben ik meteen naar de stal gegaan.”

Op dat ogenblik greep Reinder even met een pijnlijk gezicht onder de dekens. En hij schrok, want hij voelde verband om zijn benen.

„Doet het pijn, jongen?” vroeg z'n moeder.

„Een beetje,” zei Reinder flink. „Ben ik erg verbrand?”

„Alleen een paar plekken aan je benen, maar het is niet zo erg, zei dokter Van Keulen, die je heeft verbonden. Met een paar dagen zal de pijn wel weg zijn en als je wilt, mag je ook wel uit bed. Maar je moet maar niet naar school. Dokter vond het beter, dat je een paar dagen niet te veel loopt. Hij zei, dat je na dat gevaarlijk avontuur in de brandende stal wel wat rust verdiend hebt.”

Het was vreemd. Reinders linkerbeen deed geducht pijn, maar hij voelde zich wonderlijk tevreden die ochtend. Hij voelde zich tevreden ondanks dat heel „Minnemastate” afgebrand was. Als hij naar buiten keek naar de rokende puinhoop die er van de trotse boerderij was overgebleven, sprongen hem soms de tranen in de ogen. Vreemd, dacht hij dan, vreemd, dat het mij nu verdriet doet, dat „Minnemastate” is afgebrand. Hij had toch altijd geprobeerd zich zelf wijs te maken, dat de hele boerderij hem niets kon schelen?

Vader was nog even terug geweest om naar hem te kijken. Vader had hem geprezen om z'n flinkheid en gezegd, dat er een nieuwe boerderij gebouwd zou worden, koste wat het kost. „Maar dat zal wel een poosje duren,” verklaarde hij nadenkend.

De boeren uit de buurt hadden de koeien in hun stallen gebracht en hadden gezegd, dat Minnema zich geen zorgen hoefde te maken. De

beesten zouden door hen, door boer De Vries en Bekkema, door Van der Sloot en Singelsma, wel verzorgd worden zolang dat nodig was. Maar een nieuwe boerderij moest er komen op dezelfde plaats waar al eeuwen een Minnema had gewoond, zei vader.

„Ja,” dacht Reinder, „al eeuwen had er een Minnema gewoond. Hoe was het ook weer? In 1637 had Helmer Minnema immers terwijl hij was gevlucht voor de Spaanse ruiters de schat verborgen op de Cob-bekooi.”

Maar het was niet alleen het gevoel, dat er een nieuwe boerderij zou komen, waardoor Reinder zich tevreden voelde. Het kwam ook niet, doordat meester Zuidema hem goedkeurend over het haar had gestreken die middag, toen zij in de huiskamer van het meestershuis aan tafel zaten. Nee, er was meer, veel meer, dat oneindig veel voor Reinder betekende.

Die middag, na schooltijd, waren de jongens bij hem geweest: Marten Feitsma van de bakker en Tsjabbe Bijlsma van de koster. En Harm Siebesma van de timmerman had zelfs zijn tamme kraai meegebracht. Kees heette die kraai en mevrouw Zuidema had hem eerst niet binnen willen laten. Maar Harm zei, dat het dier beslist mee moest. Hij had Kees meegebracht om Reinder wat op te vrolijken en mevrouw Zuidema hoefde niet bang te zijn. Als Kees de kraai iets op de vloer deed, zou hij, Harm, het wel weer schoonmaken en toen had mevrouw Zuidema lachend de deur voor hem opgehouden.

Nou, voor vrolijkheid had Kees de kraai wel gezorgd. Reinder zat juist te tekenen aan de tafel, toen de jongens met Kees de kraai binnenkwamen. De jongens deden wat onwennig. Ze wisten niet precies wat ze zeggen moesten, maar niemand merkte daar iets van, want Kees de kraai, die op de schouder van Harm zat, wipte meteen op tafel, beet eens in het potlood waarmee Reinder juist een sierlijke streep op het papier zette en zei toen krassend: „Krees brrraaf,” waarbij hij geestig met zijn kopje boog en de rrr's heerlijk liet rollen achter in zijn keel. Terwijl ze allemaal lachten, pakte de kraai het potlood in zijn snavel en vloog ermee boven op de lampekap. Met het potlood in zijn snavel keek hij grappig over de rand.

„Kees, kom direct hier,” riep Harm, die wel zag dat mevrouw Zuidema bang was, dat Kees z'n snavel ook in de zijden kap zou zetten.

Maar Kees kwam niet. „Kees brrraaf,” zei hij en toen hij zijn snavel opendeed, viel het potlood naar beneden.

„Kees, kom meteen hier,” riep Harm nog eens, maar Kees vloog kras-send naar de klok.

Toen kwam meester Zuidema binnen en hij zag meteen de kraai. Harm verschoot van kleur. Daar heb je het, dacht hij. Straks meester kwaad.

„Kees, kom hier,” riep hij naar de klok, maar Kees klapte eens met zijn vleugels en kraste: „Dag Harrum, Kees brrraaf.”

De jongens lagen slap van het lachen.

„Ik kan er echt niks aan doen, meester,” zei Harm nu. En tegen Kees: „Kees, als je niet komt, dan eh . . .”

„Harrum, dag Harrum, Kees zoet, heester raar,” kraste de kraai en meester Zuidema schoot in de lach.

„Zo,” zei hij, „dus meester is raar. Nou Harm, ik ben blij, dat je alleen maar een tamme kraai meegebracht hebt. Stel je voor, dat het een tamme beer was. Als die zo gehoorzaam was als Kees, dan had hij misschien nu al brandhout van mijn stoelen gemaakt.”

Opnieuw lachten ze. De kraai bleef op de klok zitten en lachte kras-send met hen mee. Toen vloog hij naar de vensterbank en streek neer in de bloemen.

Mevrouw Zuidema sloeg verschrikt de handen in elkaar en riep: „Och heden, daar gaan m'n geraniums.”

Harm werd kwaad op de kraai. Hij deed een greep naar hem en schold in plotselinge woede: „Lelijke rotkraai.”

Kees vloog terug naar de klok en schold terug: „Rrrot-Harrum.”

Meester riep: „Hoho, een beetje netter kan ook wel!”

Er was een heel tumult in de kamer. Maar ten slotte liet Kees zich vangen.

Toch was ook dat niet de enige reden, waarom Reinder zich ondanks de brand en ondanks de pijn die de brandwonden aan zijn been veroorzaakten, wonderlijk tevreden voelde. Zeker, het was prettig, dat de jongens door hun bezoek hadden laten merken, dat hij er weer bij hoorde, maar er was nog meer. Die avond, toen zij gegeten hadden in het meestershuis, werd er weer gebeld en wie was daar? Grunstra, de boer van de Cobbekooi!

Toen hij de kamer binnenkwam, stevende hij regelrecht op Reinder af en zei, terwijl hij hem stevig de hand drukte: „Zo kerel, ik ben blij, dat ik je gezond en wel zie zitten. Ik heb het verhaal van de brand in de krant gelezen. Dat was wel wat anders dan door het ijs zakken, hè?”

„In de krant?” vroeg Reinder. „Staat het allemaal in de krant?”

„Ja,” zei Reinders vader. „Ze zijn er vannacht nog geweest en daar is ten slotte de krant voor, voor de branden en de ongelukken.”

„Nou ja,” zei meester, „maar ook voor kinderverhalen enzo. Maar dit staat allemaal in de krant, Reinder, ook dat jij alle koeien en de bruine hebt losgesneden, nadat je je vader en moeder had gewaarschuwd. Er staat ook in, dat je vader toen direct de brandweer heeft opgebeld en dat je vader en moeder zich daarna dodelijk ongerust hebben gemaakt, omdat jij in de brandende boerderij was en omdat je vader je eerst niet vinden kon. Verder staat er ook in, dat het eigenlijk een wonder is, dat jij er met een paar brandplekken aan je benen bent afgekomen. Nou ja en met een beetje verschroeid haar op je hoofd, en dat je er met een paar dagen rust wel weer bovenop zult zijn.”

„Verschroeid haar?” schrok Reinder en werktuiglijk ging zijn hand naar zijn hoofd. Hij voelde alleen maar een paar stoppels. „Jjjjjja, jja,” stotterde hij, „m'n haar. Ik wist er nog niets van, want ik heb geen spiegel gezien. Het staat zeker heel raar?”

„Het staat vreselijk gek,” lachte meester Zuidema.

„Wat vind ik dat verschrikkelijk,” steunde Reinder.

„Ach jong, waar praat je over,” zei meester. „Dat beetje haar groeit gauw genoeg weer aan. Het was toch maar varkenshaar. Misschien krijg je er nu wel krullen voor in de plaats. En bovendien, ik heb helemaal geen haar en ik zal het ook wel nooit meer krijgen.”

En ze lachten nu allemaal opnieuw, toen meester met zijn hand over zijn kale hoofd streek.

„Ja,” zei hij, „lachen jullie maar. Enfin, op een hoofd waarin verstand zit, kan geen haar groeien, zegt men.”

Maar Reinder was er nog niet helemaal mee verzoend, toen de kooiboer het woord nam.

„Reinder,” zei hij, „ik heb je laatst gevraagd om nog eens terug te komen naar de kooi. Ik heb nu gelezen, dat je een paar dagen

kalmpjes aan moet doen en ik dacht: kom, ik moet maar eens kijken, waar de familie Minnema onderdak vindt totdat er weer een nieuwe boerderij staat.”

„Eerlijk gezegd weten we dat nog niet precies. Familie hebben we hier niet, tenminste niet in de buurt en meester Zuidema kunnen we toch ook zolang niet lastig vallen.”

Maar meester Zuidema kwam nu overeind uit zijn stoel.

„Wacht eens even,” zei hij. „Niemand is hier lastig en zolang het nodig is, blijven jullie hier. Het spijt mij meer dan ik zeggen kan, dat de boerderij afgebrand is. Maar in de oorlog kwam ik altijd melk en vlees bij jullie halen. En ik ben blij, dat ik nu eindelijk eens iets terug kan doen. Tenminste, als jullie willen blijven.”

„Het aanbod is mooi,” zei Reinders vader en zolang het beslist nodig is, wil ik er graag gebruik van maken. Maar een boer is een boer en die hoort nu eenmaal op zijn eigen erf. We zouden desnoods een paar kamers in de varkensstal kunnen timmeren. Varkens hebben we toch niet meer en als we er een kleine ruimte afnemen, kunnen er toch nog altijd minstens vijftien koeien in staan. Wat zegt Grunstra daarvan? Hé, wacht eens. Ja, dat schoot mij verleden week al te binnen. Wij hadden vroeger een meisje op school, dat later met een Grunstra getrouwd is.”

„Dat klopt,” lachte de kooiboer, „dat meisje is nu mijn vrouw. Ze komt hier uit Lekkum. Nog even doorpraten en we zijn misschien nog familie van elkaar. Maar waar ik eigenlijk voor kwam, dat is om een voorstel te doen. Reinder moet een paar dagen rust hebben. Het is misschien beter voor hem, hoe goed hij het hier bij meester Zuidema heeft, om niet elke dag tegen de puinhoop van de boerderij aan te kijken. En nu stel ik voor: stuur hem naar ons, naar de Cobbekooi, dan is hij eruit. Een eendenkooi is heel iets anders dan een boerderij en misschien vergeet hij alles dan wat vlugger.”

Reinders ogen begonnen te schitteren en hij kreeg een kleur van blijdschap.

Zijn vader zei: „Dat is een mooi voorstel. Wat zeg jij ervan, vrouw?”

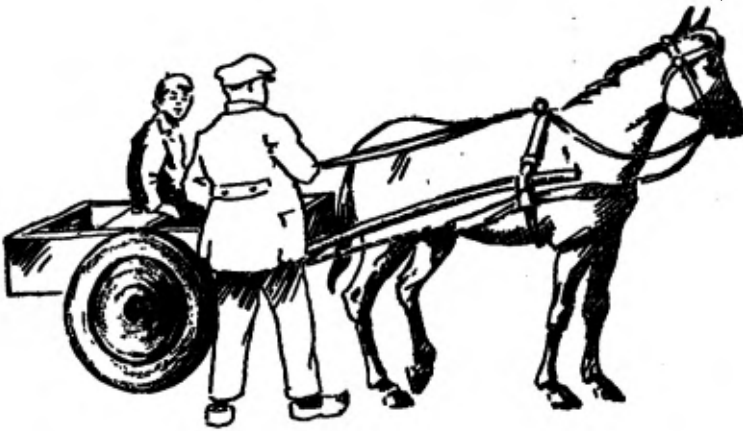
Reinders moeder keek eens naar haar zoon en antwoordde toen: „Als ik nou eerst eens vraag wat Reinder ervan vindt.”

„Ik wil dolgraag, moeder. Ik vind het hier fijn, maar ik wil graag naar de kooi.”

„Dan is het goed,” zei moeder, „tenminste als het voor de vrouw van Grunstra niet te veel drukte is.”

En zo was het beslist. Zijn moeder had alleen gezegd: „Denk erom, niet op het ijs komen,” maar ze had erbij gelachen, want er was nu immers geen ijs meer en Reinders vader had Reinder, voor hij hem in de bus had gezet, een duw in zijn zij gegeven en geheimzinnig gefluisterd: „Nou kun je meteen nog eens uitkijken naar die schat.”

Zo reed Reinder naar Rijperkerk, waar de kooiboer hem aan het eind van de modderweg bij de bushalte stond op te wachten.

Hoofdstuk VII

DE MELKDIEF ...

Maar Grunstra stond daar niet alleen te wachten. Bij de ingang van de modderweg stond een mooi zwart Fries paard met wapperende manen voor een tweewielig wagentje op luchtbanden. Het paard keek nieuwsgierig achterom, toen Grunstra en de jongen bij de karkwamen. „Ik heb maar een vervoermiddel, onze rijkoets van de kooi, meegebracht, want ik weet eigenlijk niet of het wel goed voor jou is om nu lopend door de hele modderweg te baggeren,” zei Grunstra.

„Het paard zal het wel zwaarder hebben als het het wagentje met ons erachter door de blubber moet slepen,” veronderstelde Reinder. „Ik had het best kunnen lopen.”

„Zoveel te beter, maar nu we toch paard en wagen tot onze beschikking hebben, maken we er ook maar gebruik van,” vond Grunstra.

„Het paard is het gewend, want het trekt 's morgens en 's avonds ook het wagentje met bussen melk voor de fabriek erop naar de weg. Er is

nu eenmaal geen andere oplossing en de bussen, die van de fabriek terugkomen met de ondermelk erin voor de varkens, nemen we dan weer mee terug.”

Intussen waren ze op de kar geklommen en de zwarte trok fel aan. Maar het ging niet hard door de dikke drabbige moddermassa's van de weg, waarin de kar soms bijna tot de as wegzakte. De modder sopte voortdurend onder de wielen, maar de zwarte trok gestaag verder. „Kijk, daar staat de molen waar oude Berend woont. Je moet maar eens bij hem gaan kijken. Oude Berend leeft daar erg eenzaam sinds zijn vrouw gestorven is. Eigenlijk kon hij beter rustig bij zijn familie in het dorp gaan wonen, maar dat wil hij niet. Oude Berend zegt altijd: „Op deze molen heb ik bijna mijn hele leven gewoond en gewerkt en hier blijf ik.” Maar hij vindt het fijn als er eens iemand komt en onze kinderen spelen vaak met de kinderen uit het dorp op de molen. Ja, je moet er vast eens heengaan. Je zult er geen spijt van hebben. Heb je wel eens een molen van binnen gezien?”

„Nee, bij ons staat de Bullermolen, maar ik ben er nooit in geweest. Het lijkt mij nogal geheimzinnig,” vond Reinder.

„Geheimzinnig niet, maar mooi wel. Als je ziet hoe al die houten wielen daar maar ronddraaien en precies op elkaar passen en dat ze al draaiend zorgen, dat het water in de hele polder niet te hoog komt, dan ontdek je, dat zo'n molen eigenlijk een wonderding is. Het zou niet best zijn als die molen kapot ging, want dan liep de polder onder water. Nee, geheimzinnigheid is er niet aan. Maar eh, over geheimzinnig gesproken, ik zal je wat vertellen. Of houd jij niet van geheimzinnige dingen?”

„Nou en of,” riep Reinder. „Ik wil hier tenminste ook nog...” Hij bleef steken en dacht: Nee, nou niks zeggen, eerst maar eens de kat uit de boom kijken, anders lijkt het net of ik alleen maar voor dat geheim naar de Cobbekooi ben gekomen, voor die schat van Helmer Minnema.

Maar Grunstra scheen verder niets gehoord te hebben, want hij zei: „Nou, moet je horen. Elke ochtend heel vroeg, dus als het nog pikke-donker is, zet de auto van de melkfabriek de bussen met ondermelk voor ons aan het eind van de modderweg, en de chauffeur neemt dan de bussen met melk, die wij ook alweer in het donker naar de weg

gebracht hebben, mee. Die ondermelk is voor de varkens, dat vertelde ik geloof ik straks al. Maar weet je wat nou het gekke is ?”

Reinder was brandend nieuwsgierig, want alles waar maar een beetje geheimzinnigheid bij te pas kwam, vond hij prachtig.

„Nee,” zei hij gretig, „wat dan?”

„Nou, elke ochtend als wij de bussen ondermelk komen halen, zit er in een van die bussen maar ongeveer de helft van wat er bij de fabriek ingegoten is. En toch is die bus niet lek. Is dat geheimzinnig of niet?”

„Die melk wordt er natuurlijk uit gestolen,” meende Reinder.

„Dat zou je wel zeggen, maar door wie, dat willen wij zo graag weten,” antwoordde de kooiboer peinzend. „Weet je wat we wel eens konden doen?”

„Er 's morgens vroeg heengaan en wachten tot de dief komt.”

„Juist,” zei de kooiboer, „en dat doen wij morgenochtend. Maar dan moet je natuurlijk wel verbazend vroeg uit de veren.”

„Nou, maar dat heb ik er best voor over,” lachte de jongen en zo reden ze verder over de modderweg naar de Cobbekooi, die op deze winterdag als een grauwe koepel in de winternevel lag. De kooiboer peinsde over de vraag wie dagelijks melk uit zijn bussen stal en de jongen dacht aan het avontuur dat hem wachtte en aan nog iets. Reinder dacht eraan, dat hij thuis nooit vroeg opstond en misschien kwaad zou zijn geweest als zijn vader had gezegd dat het moest, maar dat hij het hier met plezier deed. Heel het afschuwelijke avontuur van de brand vergat hij nu. Alles werd rustig in hem en Reinder dacht alleen maar aan de dag van morgen, waarop hij met de kooiboer misschien een dief zou ontmaskeren. We geven hem meteen over aan de politie, dacht de jongen en die avond, toen hij in slaap viel, zag hij zich al met de kooiboer in het politiebureau staan om een pluimpje in ontvangst te nemen over de manier waarop zij een dief, die al lang door de politie werd gezocht, eindelijk hadden gevangen. Maar het liep anders.

De volgende ochtend vroeg, zo vroeg, dat je uit het raam van Reinder's slaapkamer niets anders kon zien dan de stikdonkere nacht, zat Reinder huiverend op de rand van het bed zijn sokken aan te trekken. Het was koud die ochtend. Grunstra, die hem had gewekt, had nog gezegd: „Pak je goed in, kerel, anders bevrozen we daar.” En hij was

meteen weer weggegaan naar de koestal om te melken. Heel vaag hoorde Reinder de geluiden van melkemma's en het loeien van een koe.

Het was in de woonkamer van het kooihuis warm en de thee was bruin en vrouw Grunstra had al brood voor Reinder klaargemaakt.

„Mijn man lijkt wel niet wijs om jou mee te nemen door de kou voor zo'n tocht,” zei ze.

„O, maar ik wil juist graag mee. Het is een mooi avontuur. Ik zou voor een beetje kou niet thuis willen blijven,” antwoordde Reinder geestdriftig. „Dieven vangen doen we bij ons niet elke dag.”

„Wij ook niet. Enfin, ik gun je het pretje.”

Vrouw Grunstra lachte erbij. Reinder voelde de warmte door zijn lichaam en later in de koestal was het ook lekker. Maar op de tweewielige wagen met de zwarte Friese ervoor was het bepaald koud. Grunstra had daar al zo'n beetje op gerekend en had een stel dekens meegenomen. Reinder sloeg er maar vast een om zich heen. Het was in elk geval droog. Wanneer er sneeuw viel, zou de tocht geen pretje zijn geweest, maar nu had hij alleen koude voeten en dat had hij er graag voor over.

Aan de straatweg was bijna niets te zien, behalve dan de melkbussen met ondermelk, die er nog maar net klaargezet waren en die je zelfs op korte afstand in de duisternis maar nauwelijks kon zien.

Ze waren met paard en wagen van het modderpad afgeweken en hadden de kar achtergelaten bij een houtwal.

„De melkbussen laten we erop staan, want we zijn veel te vroeg. Ik ben vanmorgen een uur eerder dan anders. Ik denk, dat de dief nog komen moet,” zei de kooiboer met gedempte stem.

„O ja, en dan zetten we straks de bussen met de melk van vanmorgen erneer en nemen de bussen met ondermelk mee,” antwoordde Reinder begripend.

„Juist,” antwoordde de kooiboer zacht, terwijl ze langzaam verder liepen in de richting van het hek, waar de bussen ondermelk klaar moesten staan.

Vlak bij dat hek, zo dichtbij, dat Reinder bang was, dat iedereen hen zou kunnen zien, maar naast een stuk kreupelhout dat aan de kant van de weg groeide, bleven ze staan. De kooiboer trok de deken goed over

Reinders schouder en zo stonden ze daar doodstil in de duisternis, waarin zich behalve zij zelf geen levend wezen scheen te bevinden.

Het was bijna doodstil. Soms klonk de roep van een vogel en een paar maal vlogen er een paar eenden vlak over hun hoofden.

„Die komen straks misschien wel in de kooi,” fluisterde Grunstra.

Verder was er niets, helemaal niets.

Reinder wanhoopte al. Hij stond met de deken over z'n rug als een figuur uit een sprookje naast Grunstra.

Toen opeens klonk er een piepend geluid als van een heel oud karretje of een aftandse fiets.

„Stil,” siste de boer en eigenlijk was dat overbodig, want Reinder was bang, dat zijn ademen en het kloppen van zijn hart wel op honderd meter afstand te horen waren. Praten durfde hij niet eens. Stel je voor, dat de dief nu kwam, hem zou horen en de benen zou nemen. Nee, Reinder was wel stil, daar mankeerde het niet aan.

Het piepende geluid bleef hoorbaar en het werd steeds duidelijker. Het kwam dichterbij. Reinder rilde en hij wist niet of het van kou kwam of van angst. Hij kreeg trouwens ook geen kans om daarover na te denken, want Grunstra en hij merkten plotseling, dat het piepen ophield. Het was een oude fiets, dat kon haast niet anders, want zij hoorden het krassen van metaal op metaal en zagen een zwarte figuur, die in de duisternis iets naar de melkbussen van Grunstra torste. Het was een mannenfiguur die het deksel van een van Grunstra's bussen trok en zij hoorden de ondermelk in een emmer stromen. Dit was het ogenblik om in actie te komen, vond Reinder, maar Grunstra deed niets. Die bleef doodstil staan en keek ingespannen naar de melkdief. Reinder stootte de kooiboer aan en keek vragend naar hem op. In het donker zag hij niets anders dan Grunstra's onbewogen gezicht.

„Toe nou, laten we hem grijpen,” fluisterde Reinder.

De kooiboer schudde langzaam het hoofd en bracht zijn vinger voor de mond, terwijl hij de andere hand op Reinders mond legde.

Het was allemaal het werk van nauwelijks een minuut. De mannenfiguur sjouwde de volle emmer terug naar de boom langs de weg, waartegen hij zijn fiets had gezet en even later klonk opnieuw het piepende geluid, dat zich langzaam verwijderde in het donker.

Toen het geluid helemaal weggestorven was, kon Reinder zich niet langer stilhouden.

„Nou breekt mij de klomp,” viel hij uit.

„Als er verder maar niks breekt, is dat niet zo heel erg,” glimlachte de kooiboer. „Maar waarom breekt jouw klomp, Reinder?”

„Nou, daarom. We gingen weg om een dief te vangen. We hadden hem gemakkelijk bij zijn vodden kunnen pakken, maar we hebben niets anders gedaan dan naar hem kijken.”

De kooiboer lachte nu breder.

Ze brachten de bussen verse melk naar het hek, laadden de andere op en begonnen de terugreis naar de kooi.

Terwijl de zwarte de kar door de blubber trok, begon Grunstra bedachtzaam te praten.

„Kijk eens,” zei hij. „Ik begrijp wel, dat jij er niets van snapt. Jij vindt natuurlijk, dat een dief, die zoals men dat noemt op heterdaad wordt betrap, direct aan de politie overgeleverd moet worden.”

„Ja, daar is de politie toch voor,” meende Reinder.

„Voor een deel heb je natuurlijk gelijk, maar in dit geval niet. Ik heb gezien wie de melk steelt en ik ken die man heel goed. Het was een man met een groot gezin en een heel klein boerderijtje, dat hem maar nauwelijks een stukje brood voor zich zelf, zijn vrouw en zijn kinderen oplevert. Gesteld nu eens, dat wij die man, die waarschijnlijk ondermelk steelt om aan zijn jonge varkens te voeren, die hij dit voorjaar zo vet mogelijk wil verkopen, gesteld dat wij die man overleveren aan de politie. Weet je wat er dan gebeurt?”

„Nee,” zei Reinder. „Misschien gaat hij wel de gevangenis in.”

„Juist, dat kon er wel van komen en wie moet er dan voor zijn vrouw en kinderen zorgen? Dacht je, dat die familie ermee geholpen is als er zo een eind komt aan de melkstelerij? Het omgekeerde is waar. Zelfs al gaat die man maar voor een paar weken de gevangenis in, dan zal zijn gezin, dat grotendeels uit nog kleine kinderen bestaat, het werk op zijn boerderijtje niet af kunnen. De zaak zal worden verwaarloosd en zij zullen bij bakker, slager en melkboer in de schuld komen. Als die man dan terugkomt, is hij misschien opnieuw gedwongen om te stelen.”

„Wou u hem dan toestemming geven om uw melk weg te nemen?” vroeg Reinder.

„Nee, dat nu ook weer niet. Ik weet eigenlijk nog niet wat ik eraan moet doen, maar deze man is niet geholpen wanneer hij voor de rechter moet komen, Reinder. Natuurlijk vind ik het gemeen, dat hij melk steelt. Stelen mag niet, maar er is ook nog zo iets als barmhartigheid. Je moet een medemens helpen als je dat kunt, en je moet weten te vergeven.”

Reinder antwoordde niet. Daar had je het weer, dacht hij. De mensen van de kooi waren toch, nou ja, hoe moest je dat zeggen, ze waren toch anders. Dat waren ze zelfs als er een melkdief in het spel was . . .

Hoofdstuk VIII

BEZOEK VOOR OUDE BEREND, EN EEN BRIEFJE VOOR EEN DIEF

Het werd een drukke dag voor Reinder, drukker dan hij had verwacht. Niet omdat hij Grunstra hielp met het verzorgen van de beesten, maar vooral omdat Sjoukje en Anneke die dag al vroeg terug waren uit school. Sjoukje van de huishoudschool uit de stad en Anneke uit het dorp. Beiden hadden ze vakantie gekregen, kerstvakantie, en beiden hadden ze een rapport meegekregen. Dat was nog niet alles, want Anneke had uit het dorp een stel jongens van school meegebracht en dan nog Nynke van de dominee, haar vriendinnetje. Ze stonden allemaal schreeuwend voor de deur van het kooihuis. Bijke sprong blafend om hen heen en in de kamer stak Bobby, geschrokken van zoveel lawaai, grommend zijn spitse vossekopje onder de stoel vandaan. De hele horde kwam de kamer binnen.

Harm Bruinsma, die de jongens heel onfatsoenlijk Harm Stotter noemden, schreeuwde: „Jongens, zei meester laatst niet, dat wij allemaal professor worden? Moet je hier eens kijken bij mij. Schrijven een zeven, zingen een acht, lezen een zeven. Hier, ik haal het wel.”

„Dat klopt precies,” lachte Anneke, „want voor rekenen heb jij een vijf.”

Ze lachten allemaal en Ynze Meijer, Ynze Varken genoemd omdat hij altijd schreeuwde, en die nu weer de pet achterstevoren op zijn hoofd droeg, zong schreeuwerig een vers, dat hij zelf al zingend bedacht:

„Bij de kooi daar staat een huis
en dat is een toverhuis.
Men heeft er alles bij dozijnen:

eenden, varkens en konijnen,
een hond met hele lange oren
en een hok vol professoren.”

„Ja, en een kamer vol schreeuwers,” lachte vrouw Grunstra, „hele dikke schreeuwers. Kijk jongens, hier is een nieuwe kooibewoner, Reinder Minnema.”

Ynze Varken en Harm Stotter waren nu ineens stil.

„O, o ja, ben jij Reinder Minnema? We hebben van je in de krant gelezen, van die brand enzo. Ga je mee, we gaan naar oude Berend om onze rapporten te laten zien.”

„Ik heb geen rapport, dat heb ik nog niet gekregen. Ik heb alleen verschroeid haar en verband om m'n been,” grapte Reinder, „maar ik wil wel graag mee.”

„Willen of niet, je moet,” schreeuwde Ynze en joelend togen ze naar de oude watermolen.

Oude Berend was een vriendelijk man met zachte ogen en een zilvergrijze baard. Glimlachend wachtte hij het groepje op in de deuropening.

„Zo,” zei hij, „ik denk, dat jullie rapporten hebben. Leg ze maar eens op tafel, dan zal ik eens zien of ik ook in de knip moet tasten. Jullie kennen de prijzen, nietwaar? Een stuiver voor een zeven of een acht en een dubbeltje voor een negen of een tien.”

Oude Berend ging bij de tafel zitten, zette zijn bril op en bestudeerde de cijferlijsten.

„Foei Anneke, kun jij niet goed lezen? Ik zie daar een vijf staan, dat moet beter, hoor,” zei hij. „En hier, Ynze, jongen, wat moet jij met een vier voor netheid? Dat lijkt toch nergens op. Je bent toch geen varken, wel?”

Het hele clubje lachte en even later legde oude Berend de stuivers op tafel. Harm moest twee stuivers hebben, maar Berend legde er maar een op tafel.

„Ik eh . . . dat eh . . . klopt geloof ik niet,” zei Harm.

„O nee,” deed oude Berend onwetend, „wat mankeert eraan, jongen?”

„Nou, ik heb maar een stuiver en dat moet een dubbeltje zijn.”

„Hahahaha,” lachte de oude man. „Je weet dus wel, dat twee stuivers

een dubbeltje is. Ik zag die vijf voor rekenen op je rapport staan en toen dacht ik: wat geeft het, die Harm kan toch niet rekenen.”

Opnieuw lachten ze allemaal. Harm kreeg zijn dubbeltje en oude Berend trakteerde op klonten kandij.”

Reinder had het gevoel, dat hij er niet bij hoorde, totdat oude Berend zei: „Wie ben jij eigenlijk, heb jij geen rapport?”

„Dat is Reinder, Reinder Minnema uit Lekkum,” zei Anneke rad. „Hij heeft geen rapport, want hij is bij ons. Hun boerderij is pas afgebrand.”

„Hé ja, dat heb ik gelezen. Dus jij hebt al die koeien gered uit het vuur, nietwaar?”

Reinder knikte wat verlegen, maar hij voelde zich toch even trots, toen oude Berend zei: „Nou jongen, dat is wel het beste rapport dat je maar hebben kunt. Jij krijgt voor dat rapport twee kwartjes van oude Berend.”

Jaja, toen voelde Reinder zich trots, maar heel anders dan vroeger, omdat hij nu misschien eens echt trots mocht wezen.

Het werd een genoeglijke visite. Oude Berend nam hen nog even mee de molen in. Hij wilde niet, dat ze er nu alleen speelden, omdat de molen draaide. Je kon de grootste ongelukken krijgen. Bovendien was de wind weer opgestoken en de molen draaide op volle kracht. De houten tandwielen draaiden snel rond en als je er met je kleren in kwam, gebeurden er ongelukken. Nee, oude Berend nam het zekere voor het onzekere. Die molen is een mooie speelplaats, maar hij dient allereerst om de polder droog te malen.

„Snap je nou, dat die paar draaiende wielen het land tot in de verre omtrek, behalve dan de laagste stukken, droog kunnen houden?” vroeg hij. „Jaja, als de molen kapot ging, was het niet best. Er zijn nu stukken ondergelopen land, maar als de molen stopt, loopt alles onder, dan krijgen ze op de kooi het water tot de drempel.”

„Ja, net als twee jaar geleden, toen er een wiek kapotgewaaid was in een storm,” zei Sjoukje. „Toen konden we de deur haast niet uit. Alles stond blank.”

„Dat was toch wel fijn, want we konden ook niet naar school. Je kon de modderweg niet eens zien,” herinnerde Anneke zich.

„Ja jongens, maar het is beter zo, laat die molen maar draaien en gaan

jullie maar naar school, dat is beter voor de polder en beter voor jullie," meende oude Berend.

De tandwielen snorden en ze hoorden het gieren van de wind in de zeilen van de wieken. Reinder hoorde die geluiden nog toen hij die avond aan tafel zat in het kooihuis. De kooiboer zat bij de tafel en schreef een briefje.

„Dit briefje doen we morgen aan de bussen met ondermelk en dan zal er niet meer van gestolen worden. Sietse Baukema zal de waarschuwing wel begrijpen," zei hij en hij las het voor.

Het was maar een kort briefje. Er stond op: „Sietse, dit is onze melk, voor ons vee. Er staat geschreven: Gij zult niet stelen."

Dat was alles en zelfs Reinder vond dit nu toch een betere oplossing dan die hij zich de avond tevoren had gedacht. Hier moest je nou Grunstra voor wezen, dacht hij.

Hoofdstuk IX

DE DAG VOOR KERSTMIS ...

De dag voor Kerstmis was een echt druilerige dag. Het motregende en er hing een waas van regen om de Cobbekooi.

„Het wordt geen witte kerst,” mompelde Grunstra. „Wie had dat een paar weken geleden, toen het ijs een duim dik in de sloten lag, kunnen denken. Maar ja, ten slotte heeft sneeuw ook eigenlijk niets met Kerstmis te maken.”

Hoe triest de dag ook was voor de kinderen, er waren toch plezierige dingen genoeg, vooral voor Reinder, die op de ochtend van die dag met Grunstra mee mocht, de geheimzinnige kooi in, waar Grunstra hem nu alles van vertelde.

De kooiboer droeg een voerzak om zijn middel en een turfstoofje in de hand. Er kwam een pittige geur uit van smeulende turf.

„Waar is dat voor?” informeerde Reinder.

„Dat zal ik je vertellen. Kijk 'es, wanneer je zo maar een eendenkooi ingaat, houd je er geen eend en ook geen andere vogel in. De beesten schijnen je te ruiken en gaan op de vlucht. Een eendenkooi is eigenlijk een heel slimme uitvinding. Midden tussen de bomen, die er omheen staan, ligt een vijver. De bomen staan dus netjes om die vijver heen en in die vijver zwemmen tamme eenden, lokeenden. Dat zijn de dier-tjes die je de hele dag en ook 's nachts zo gezellig hoort kwaken. Met het gekwaak lokken ze de wilde eenden in de kooivijver.”

„Ja, dat begrijp ik, maar hoe krijgt u die wilde eenden dan te pakken?”

„Nou, op verschillende punten zijn vangpijpen, zijsloten van de vijver, die met gaas zijn overdekt en die eindigen in de vangkist. Maar nu komen we in de kooi en je mag geen woord meer zeggen. Kijk maar eens hoe het allemaal verder gaat.”

Reinder volgde de kooiboer door de druilerige regen, die van de bomen en struiken naar beneden drupte in een ononderbroken tempo. De kooiboer liep vrijwel geruisloos verder, tot ze bij een rietmat kwamen, die om de vijver heen stond. Voorzichtig keek Grunstra door een van de kijkgaten in de rietmat naar de vogels die in de kooivijver rondzwommen. Hij bromde iets onverstaanbaars en strooide toen wat voer door het gaas van de vangpijp waar ze vlak bij stonden. Onmiddellijk kwamen de tamme lokeenden erop af.

Die weten waar de lekkere hapjes te halen zijn, dacht Reinder en hij had gelijk. De wilde eenden volgden de tamme en zo zwommen alle vogels de vangpijp binnen.

Toen deed Grunstra plotseling een deur in de rietmat open en ging ook de vangpijp binnen. Reinder volgde hem nieuwsgierig en zag hoe de tamme eenden, die de kooiboer wel kenden, rustig verder pikten van het voer, maar dat de wilde eenden geschrokken opfladderden. De uitgang was afgesloten door Grunstra en Reinder, en voor de wilde eenden bleef er geen andere mogelijkheid open dan naar het eind van de vangpijp te vliegen. Zo kwamen de wilde eenden in de vangkist terecht, waar de kooiboer ze even later uithaalde en klaarmaakte om opgegeten te worden.

„Zo gaat dat hier nou altijd,” zei de kooiboer, „van september tot in het voorjaar. Soms zijn er veel eenden en soms heel weinig. Als je de eenden opschrikt, door veel lawaai te maken, komt er waarschijnlijk in dagen geen eend meer in de kooi. Daarom staat nou dat bord bij ons huis, waarop staat, dat het in ieders eigenbelang is om niet in de kooi te komen.”

„O,” zei Reinder, „dus daarom. Maar is dat nou heus waar, dat van die voetangels en klemmen en van die geweren, die op schot staan?”

„Heb jij klemmen en geweren gezien?” vroeg de kooiboer lachend.

„Nee,” antwoordde Reinder.

„Je mag het natuurlijk niet verder vertellen, maar ze zijn er ook niet, hoor,” lachte de kooiboer.

„Ik vind het trouwens nogal wreed om die beesten dood te maken,” zei Reinder nu nadenkend.

„Gemeen is het niet, soms wel een beetje zielig, maar als wij ze niet zouden vangen, zouden er misschien wel veel te veel eenden zijn en

bovendien, als je eenden gaat schieten, en er zijn heel wat jagers, dat is nog zieliger.”

Reinder was maar half overtuigd. Hij bleef het gemeen vinden en die middag, toen ze bezig waren een kleine kerstboom te versieren, zei Reinder opeens tegen Anneke: „Toch vind ik het een gemeen vak, dat van jouw vader, om zo maar al die eenden dood te maken. Ze hebben ons toch niets gedaan?”

„Waarom?” vroeg Anneke dreigend. Het was te zien, dat zij voor haar vader op zou komen. „Jouw vader verkoopt toch ook wel koeien, terwijl hij weet, dat ze geslacht zullen worden?”

„Nou, toch is het gemeen,” zei Reinder bot.

„Nou en ik vind het helemaal niet gemeen. Mijn vader krijgt er toch geld voor en van dat geld moeten wij eten kopen. Dat is toch niet gemeen? Of wel soms, dan moet je dat maar zeggen,” snauwde ze.

Maar Reinder zei niets meer. Anneke had misschien ook wel een beetje gelijk, dacht hij.

Zij versierden de kerstboom verder, tot hij er zo mooi mogelijk bij stond in de hoek van de kamer.

Daarna ging Anneke opeens naar buiten en Reinder liep haar na. Toen hij op de stoep stond, zag hij haar staan. De regen was opgehouden en er viel zelfs een streep vale winterzon over de Cobbekooi. Anneke droeg een tamme eend in haar armen en ze lachte. Met de eend ging zij de kamer binnen en Reinder volgde.

„Je snapt er misschien niets van, maar toch houd ik van eenden,” zei ze. „Ik vind het jammer als ze dood moeten, maar als je op een eendenkooi woont, moet je ze nu eenmaal vangen. Een slager slacht om vlees te kunnen verkopen en een kooiboer vangt eenden om die te verkopen. En van wat ze ermee verdienen moet eten gekocht worden. Maar zielig is het wel. Je hebt wel een beetje gelijk.” En Anneke aaide de eend over zijn kopje.

Reinder knikte. Hij begreep het wel en hij was al tevreden omdat Anneke toegaf, dat het eenden vangen toch wel zielig was. Hij knikte en zei niets.

Ze keken naar de kerstboom en ze luisterden naar het knetteren van de vlammen in het fornuis. Dat geknetter bracht Reinder ertoe om

over de brand op „Minnemastate” te praten zonder dat Anneke er-naar had gevraagd.

„Nog altijd begrijp ik niet hoe ik aan die droom kwam van de brand in het kooibos en hoe ik daarvan wakker werd,” zei hij ten slotte peinzend.

Hij had niet gemerkt, dat vrouw Grunstra intussen was binnengekomen en hij schrok ervan, toen hij opeens haar stem hoorde, die zei: „Het kan niet anders, jongen, of God heeft jou gewaarschuwd door die droom.”

Reinder twijfelde even.

Toen zei Anneke: „Ja mem, dat heb ik ook gedacht,” en ze keek Reinder aan met haar blauwe ogen.

De jongen knikte. Hij keek nog eens naar Anneke, die nog steeds met de eend op haar armen zat en daarna keek Reinder naar het kerst-boompje.

Het was nu, alsof hij dit kleine boompje mooier vond dan de grote, die verleden jaar bij hem thuis in de voorkamer had gestaan. Dat was alleen een kerstboom met elektrische lichtjes erin, die brandden omdat het Kerstmis was, zo maar, voor de gezelligheid. Maar dit kleine boompje leek heel anders. Het leek Reinder een teken van vreugde van de tevreden mensen op de Cobbekooi, vreugde omdat die tekst er achter hing aan de wand, de tekst, die vrouw Grunstra er opgehangen had omdat het Kerstmis werd en die Reinder nog niet precies begreep, maar die hem tot nadenken stemde: „Vreest niet, want ziet, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal, namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heer”.

Hoofdstuk X

DE SCHAT VAN DE EENDENKOOI

Later op de middag was Reinder dat vergeten. Ze waren naar de zolder gegaan, waar een schommel hing. Reinder dacht aan niets anders meer dan aan de schat, de schat van dat geheimzinnige briefje, dat meester Zuidema hem op die zondag had laten zien, de schat van eh . . . hoe heette hij ook alweer . . . o ja, Helmer Minnemaë uit 1732, de schat van de Cobbekooi.

Reinder speurde rond naar de zware balken die het dak van het kooihuis droegen, naar de rommel die in de hoeken stond. Hij snuffelde rond als een speurder en liet Anneke en Sjoukje maar wat alleen schommelen.

„Wat doe je toch?” vroeg Sjoukje. „Heb je hier wat verloren?”

„O nee, niks, ik kijk zo maar een beetje rond.”

Reinder probeerde het zo luchtig mogelijk te zeggen en klom op een trap om nog hoger te kunnen kijken, op de platte stukken waar de balken aan elkaar gezet waren.

Wat zou toch die schat zijn? Was het goud, of veel geld? Het zou wel geen groot pak zijn. Want als Helmer Minnemaë destijds was gevlucht voor Spaanse ruiters, zal hij wel geen groot pak mee hebben kunnen nemen, dacht Reinder en hij speurde moeizaam verder, totdat, ja, totdat Sjoukje bij hem kwam staan en zei: „Jij zoekt iets, jongetje, en ik wil weten wat, anders vertel ik straks aan vader en moeder, dat jij hier de hele boel onderstboven haalt.”

Reinder kleurde en dacht na. Ook Anneke was bij hen komen staan. Toen zei hij: „Als je belooft, dat je niets verklapt, zal ik het jullie vertellen.”

Maar Reinder kreeg de kans al niet meer, want op hetzelfde ogenblik riep moeder Grunstra, dat het brood op tafel stond en zo dacht Rein-

der die avond, toen hij in bed lag, aan twee dingen tegelijk, aan Kerstmis en de kerstviering op de Cobbekooi en aan de schat die hier verborgen moest liggen. Maar morgen, morgen zou hij het Sjoukje vertellen. Wie weet, misschien wist die wel een paar verborgen hoekjes.

De volgende ochtend was het eerste kerstdag en er lag geen sneeuw. Het was een trieste zondag. Reinder ging mee naar het dorp, naar de kerk. Hij was nog nooit in een kerk geweest en het was hem vreemd te moede. Niemand had hem gevraagd om mee te gaan. Grunstra niet, diens vrouw niet en Sjoukje en Anneke ook niet. Ze hadden het blijkbaar allemaal heel gewoon en vanzelfsprekend gevonden, dat hij meeging. En Reinder had niet „nee” durven zeggen. Hij wist trouwens zelf niet eens of hij dat gedaan zou hebben als hij wel had gedurfd. Maar hoe dan ook, hij zat naast Grunstra in de dorpskerk van Rijperkerk. Hij voelde zich licht worden als op een dag vol laaiende zonneschijn, toen het orgel begon te spelen. Vol ontzag keek hij ernaar omhoog en luisterde er wat onwennig naar. Maar hij genoot ervan, dat was zeker.

Toen kwam de dominee de kerk binnen. Hij beklom de preekstoel en de dienst begon. Het werd een voor Reinder bijzondere samenkomst. Hij hing de dominee bij wijze van spreken aan de lippen, toen die vertelde van de geboorte van het kindje Jezus in de stal in Bethlehem, het kind dat voor iedereen geboren was, of die nu in Rijperkerk of in Lekkum, in Engeland of Amerika woonde, voor mannen en vrouwen en kinderen, voor slechte mensen en goede, voor iedereen.

Sommige dingen die de dominee zei, begreep Reinder niet helemaal, maar hij wist wat de dominee bedoelde, toen die vertelde hoe God Zijn Zoon naar de aarde had gestuurd, hoe je altijd tot Hem kon gaan, ook als je het moeilijk hebt of verdrietig bent. Hij begreep, dat het daarom een reden was om blij te zijn op Kerstmis, omdat Gods Zoon op de wereld was gekomen voor alle mensen, zonder uitzondering. Reinder begreep de tekst die achter de kerstboom in het kooihuis hing nu ook beter: het ging om de blijdschap om de komst van Gods Zoon, de Zaligmaker, de grote blijdschap van ieder kerstfeest, zoals de dominee zei, in een wereld vol zorgen en verdriet.

J. C. FROST

Het begon in Reinder te zingen, toen het oude kerstlied door de kerk klonk, dat zei:

Ere zij God
in de Hoge,
in de mensen een welbehagen . . .

De tonen van het orgel zongen in Reinder en de woorden ook. Hij glimlachte naar Sjoukje en naar Grunstra en hij voelde zich dankbaar worden.

En toen ze thuisgekomen waren en vrouw Grunstra de koffie inschonk, vertelde Reinder ineens zo maar alles wat hij wist van de schat van de Cobbekooi, van het bezoek van meester Zuidema en van het briefje. Hij vertelde ook hoe hij de dag tevoren op zolder aan het zoeken was geweest. Het sloeg eigenlijk nergens op, want ze spraken over andere dingen.

Maar Grunstra was, toen Reinder midden in zijn verhaal was, opeens gaan glimlachen en nauwelijks was Reinder uitverteld, of hij zei: „Wel jongen, ik zal je de schat laten zien, de schat van de Cobbekooi. Grunstra ging, terwijl Reinder hem met grote ogen zat aan te kijken, naar de kast en haalde er een dik boek uit, dat hij voor Reinder op tafel legde.

„Dit,” zei hij, „dit is de schat van de Cobbekooi, een oude Bijbel, die kennelijk het enige was waaraan die Helmer Minnemaë, van wie jij zo net vertelde, behoefte dacht te hebben. De Bijbel is het Woord van God. Daarin kun je vinden hoe je moet leven, daarin kun je troost vinden als je het moeilijk hebt en daarom is de Bijbel een schat, die meer waard is dan al het goud van de wereld bij elkaar. En jij dacht zeker, dat die schat een zak goud was, nietwaar?”

Reinder kleurde en stamelde: „Ja, ja, zo iets heb ik wel gedacht, maarre . . .”

„Begrijp jij er nu iets van waarom Helmer Minnemaë, toen hij moest vluchten, geen goud meenam of geld, maar een Bijbel, die hij hier verborg en die mijn grootvader hier vond toen de zolder werd verbouwd?”

„Ik begrijp het,” zei Reinder, „tenminste bijna.”

„Dan, beste jongen,” zei Grunstra plechtig en hij tikte Reinder op z'n schouder, „dan heb jij de schat van de Cobbekooi gevonden.”

Het werd stil in de kamer. Maar enkele ogenblikken later klonk er gestommel bij de achterdeur en even was er een mannenstem te horen. Reinder sprong overeind en rende naar de deur.

„Moeder, vader,” schreeuwde hij en vloog zijn ouders om de hals.

„Dit is een kerstverrassing voor je, nietwaar?” lachte moeder Grunstra en ze knipoogde tegen de kooiboer en Reinders ouders.

Toen begon het mooiste kerstfeest dat Reinder ooit had meegemaakt pas goed, het kerstfeest op de eendenkooi in de polder bij Rijperkerk, de kooi waar hij de schat gevonden had, die niet van goud is, maar die de armste mensen toch rijk maakt, en de rijkste mensen arm, als zij die schat niet vinden . . .

